

Ewaluacja zewnętrzna

realizacji

Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność

na lata 2016 – 2023 dla

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania

„Wspólny Trakt”

liża Kowala Skaryszew Wierzbica

Realizacja:

OMIKRON Mariusz Wachowicz

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie

1.	Wstęp	3
2.	Streszczenie najważniejszych wyników badania.....	4
3.	Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.....	6
3.1.	Cel główny i cele szczegółowe badania	6
3.2.	Zakres przedmiotowy badania.....	6
3.3.	Kryteria ewaluacyjne.....	6
3.4.	Pytania badawcze	7
4.	Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania.....	9
5.	Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.....	14
5.1.	Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju.....	14
5.2.	Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju.....	19
5.3.	Funkcjonowanie LGD	26
5.4.	Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju	37
6.	Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze	41
7.	Podsumowanie, wnioski i rekomendacje.....	46
8.	Spis tabel i wykresów	48
9.	Aneksy tworzone w toku realizacji badania	50
9.1.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:	50
9.2.	Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:	50
9.3.	Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD	51
9.4.	Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD	57
9.5.	Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego.....	65

1. Wstęp

Ewaluacja i zasady jej prowadzenia w LGD wynikają z wytycznych nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Planowane cele, metody i narzędzia ewaluacyjne mieszczą się w zakresie wytyczonym przez Podręcznik Monitoringu i Ewaluacji Lokalnych Strategii Rozwoju z marca 2017 roku. Niemniej potrzeba ewaluacji wynika również z samego procesu realizacji Strategii oraz konieczności ciągłej dbałości o utrzymanie wysokiej jakości podejmowanych interwencji.

Zmiany społeczne i gospodarcze sprawiają, że konieczna jest analiza Strategii pod kątem jej aktualności, ale także sprawności i efektywności jej dotychczasowej realizacji oraz użyteczności podejmowanych działań i przyjmowanych rozwiązań. Rzetelne ocenienie Strategii na tym etapie wdrażania wymaga nie tylko przyjrzenia się uzyskanym efektom, ale także samemu procesowi, aby można było zidentyfikować elementy wymagające poprawy. Uzyskane wyniki zostaną wykorzystane w procesie aktualizacji Strategii oraz innych dokumentów Stowarzyszenia, ale również uwzględnione przez LGD w kolejnym okresie programowania 2021-2027.

Niniejszy raport jest zwięźczeniem ewaluacji prowadzonej w LGD pomiędzy kwietniem, a grudniem 2022 roku. Jednak dane wykorzystane w raporcie pochodzą z różnych okresów od rozpoczęcia realizacji strategii w 2016 roku do 31 grudnia 2021. Oprócz danych z monitoringu prowadzonego systematycznie przez organy LGD, w planach komunikacji określone są konkretne działania mające na celu pozyskiwanie informacji oraz dzielenie się nimi z interesariuszami i ze społecznością. Działania te, szczególnie polegające na ankietowaniu odpowiednich grup respondentów, prowadzone były przez LGD systematycznie, według harmonogramu zapisanego w planie komunikacji.

Większość procesu zbierania danych potrzebnych do ewaluacji spoczywa na pracownikach Lokalnej Grupy Działania. Bez nich, ich systematycznej pracy i zaangażowania nie udało by się zgromadzić materiału do napisania niniejszego dokumentu. Podziękowania należą się nie tylko Panu Prezesowi, pracownikom, i członkom Zarządu ale także zaangażowanym w wywiady członkom Rady, uczestnikom spotkań grupowych, wnioskodawcom i beneficjentom. Nie można zapomnieć również o szeregowych członkach Stowarzyszenia, sympatykach oraz wszystkich respondentach, którzy rzetelnie wypełniali ankietę.

2. Streszczenie najważniejszych wyników badania

- Na terenie LGD na koniec 2021 roku mieszkało 51 393 osób, 79 osób więcej niż w roku 2015 roku. Porównując rok 2015 oraz 2021 można stwierdzić, że depopulacja dotknęła gmin: Iłża i Wierzbica.
- Średnim saldem migracji w ruchu wewnętrznym i zewnętrznym, dla gmin LGD w 2021 roku było + 4,2 osoby. Najniższe, ujemne saldo w 2021 roku zarejestrowano w gminie Iłża: -67, natomiast saldo najwyższe, dodatnie zaobserwowano w gminie Skaryszew +69.
- Gminy należące do LGD nie różnią się znacznie udziałem ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem, średnio w każdej z nich osoby w wieku produkcyjnym stanowią 60% społeczności.
- Wskaźnik obciążenia demograficznego to kryterium ukazujące odsetek osób powyżej 65 roku życia w strukturze ludności. W 2021 wynosił średnio 18%. Najstarszą gminą na terenie LGD w 2021 roku była Iłża ze wskaźnikiem obciążenia wynoszącym 21%.
- Z roku na rok spada liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności. Wskaźnik ten wynosił w 2020 roku średnio 406 osób, podczas gdy średnia ta dla całego województwa mazowieckiego w wynosiła 345 beneficjentów.
- Na całym obszarze LGD możemy zaobserwować wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. Średnio liczba podmiotów w latach 2015-2021 wzrosła o 27%. Największą liczbę podmiotów oraz najdynamiczniejszy wzrost zanotowano w gminie Kowala.
- Z analizy danych wynika, że średnia liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tysięcy mieszkańców jest znacznie niższa niż średnia dla wszystkich gmin województwa mazowieckiego, wynosi 27 organizacji na 10 tysięcy osób.
- Liczba bezrobotnych na obszarze LGD systematycznie spada. W 2021 roku teren LGD zamieszkiwało w sumie 3116 osób bez pracy, natomiast w roku 2015 - 4994 osób, co oznacza spadek bezrobocia o 38%.
- Niemal połowa ankietowanych zgadza się ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie moje podstawowe potrzeby”. Odmienne myśli co piąty badany.
- Najlepiej oceniane przez mieszkańców są działania gmin na rzecz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, infrastruktury drogowej, oraz infrastruktury i oferty kulturalnej. Najwięcej negatywnych ocen uzyskały działania gmin na rzecz osób przed 34 rokiem życia.
- Mieszkańcy obszaru LGD bardzo dobrze oceniają swoją wiedzę dotyczącą najważniejszych atrakcji turystycznych w okolicy oraz wiedzę z zakresu faktów historycznych dotyczących gminy/miejscowości.
- Jedynie 28% badanych rozważa zmianę miejsca zamieszkania. Niemal co czwarty badany za powód takiej decyzji uznaje brak perspektyw zawodowych.

- Większość ankietowanych odpowiedziała twierdząco na pytanie o korzystanie z obiektów finansowanych ze środków unijnych. Większość korzystała także ze szkoleń, festynów i spotkań.
- Praca LGD na terenie badanego obszaru oceniana jest pozytywnie przez 88% mieszkańców. Sami pracownicy biura zostali ocenieni przez mieszkańców bardzo dobrze. Nie zanotowano ani jednej negatywnej odpowiedzi w tym obszarze.
- Mieszkańcy LGD najwięcej informacji na temat grupy pozyskują u samego źródła, w siedzibie LGD, na szkoleniach dla potencjalnych beneficjentów oraz bezpośrednio u Władz LGD.
- Jeśli chodzi o preferowany kanał przekazywania informacji zwrotnej większość wybiera kontakt bezpośredni: rozmowę w siedzibie LGD, panele dyskusyjne, czy kontakt z władzami.
- Niestety mieszkańcy nie postrzegają naborów jako bezpośrednią pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. Większość zapytanych nie zna naborów, które poprawiłyby infrastrukturę umożliwiającą aktywność mieszkańców. Ponad połowa nie widzi żadnych skutków w kwestii poprawy słabości finansowej i organizacyjnej organizacji pozarządowych.
- Zdecydowana większość ankietowanych jest zdania, że środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie, a LGD w swoich działaniach powinno ograniczyć się do założeń zawartych w LSR.

3. Opis przedmiotu badania uwzględniający cele i zakres ewaluacji.

3.1. Cel główny i cele szczegółowe badania

Celem głównym badania jest przeprowadzenie ewaluacji zewnętrznej funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania oraz realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność.

Cele szczegółowe:

- Wypełnienie obowiązku przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej (zgodnie z Wytycznymi 5/3/2017 i 10/1/2022 MRiRW).
- Uzyskanie użytecznych informacji na temat wdrożenia LSR.
- Opracowanie rekomendacji oraz planu ich wdrożenia.
- Wykorzystanie wyników badań społecznych we wstępnej konceptualizacji kolejnej LSR

3.2. Zakres przedmiotowy badania

Realizacja LSR: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji, operacji i procedur.

Działalność biura: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.

Funkcjonowanie partnerstwa: jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

3.3. Kryteria ewaluacyjne

Kryteria ewaluacyjne stosowane w badaniach to: **skuteczności** bezpośrednio pozwalająca ocenić, na ile efektywne są działania w zakresie osiągnięcia celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura LGD. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**.

Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

3.4. Pytania badawcze

Zgodnie z wytycznymi nr 5/3/2017 i 10/1/2022 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi opracowane zostały odpowiedzi na poniższe pytania badawcze zgrupowane w kategorii analityczne:

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

- Jaki jest stopień osiągnięcia celu głównego i przypisanych do niego wskaźników LSR?

Ocena wpływu na kapitał społeczny

- Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
- W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?

Przedsiębiorczość

- W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
- Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

- W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
- W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?

Grupy defaworyzowane

- Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
- Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
- Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?

Innowacyjność

- W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
- Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?

Projekty współpracy

- Jaka była skuteczność i efekty działania wdrażania projektów współpracy?
- Jaką formę i zakres powinny przyjmować projekty współpracy w przyszłości?

Ocena funkcjonowania LGD

- Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwalał na efektywną i skuteczną realizację LSR?
- Jaka jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
- Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?

Ocena procesu wdrażania

- Czy realizacja finansowa i rzeczowa LSR odbywała się zgodnie z planem?
- Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów były wystarczająco przejrzyste i przyjazne dla beneficjentów?
- Czy kryteria pozwalały na wybór najlepszych projektów (spójnych z celami LSR)?
- Czy przyjęty system wskaźników pozwalał na zebranie wystarczających informacji o procesie realizacji LSR i jej rezultatach?

Wartość dodana podejścia LEADER

- Czy działalność LGD wpływa na poprawę komunikacji pomiędzy różnymi aktorami, budowanie powiązań między nimi i sieciowanie?
- Czy stworzony dzięki wsparciu w ramach LSR potencjał rozwojowy jest w dostateczny sposób wykorzystywany i promowany?
- Czy projekty realizowane w ramach LSR są spójne ze zidentyfikowanym potencjałem rozwojowym obszaru objętego LSR i czy te projekty przyczyniają się do jego wzmocnienia?
- Czy przeprowadzone w ramach LSR inwestycje są komplementarne względem siebie lub względem wiodącego projektu/tematu określonego w LSR?

Dodatkowe pytania badawcze:

- Jak układała się współpraca z Samorządem Województwa?
- Jaka jest jakość i znaczenie funkcjonowania wojewódzkiej sieci LGD?

4. Opis metodologii wraz z opisem sposobu realizacji badania

Przeprowadzenie badania wymagało zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonania ich analizy, a następnie wypracowania rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe było zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym, zaplanowano realizację badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja została zastosowana odnośnie do:

- źródeł danych: przeanalizowane zostały zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane pochodzące ze wcześniejszych badań; zostały one uzupełnione danymi pierwotnymi;
- metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoliło na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoliło też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- perspektyw badawczych: ewaluacja została przeprowadzona przez pracowników biura LGD oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoliło uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień.

Poza tym zastosowany został partycypacyjny model badania, którego ideą jest jak najszersze zaangażowanie społeczności, zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W odniesieniu do zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne było zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostały cztery metody lub techniki badawcze:

Badanie źródeł zastanych (desk research)

To metoda zbierania, analizy i interpretacji danych wytworzonych niezależnie od działań badawczych prowadzonych w czasie ewaluacji. Często nazywa się ją analizą danych wtórnych. Dane te można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze z nich znaleźć można w dokumentacji własnej instytucji. Nie zawsze odpowiadają bezpośrednio na pytania badawcze ale w znaczącym zakresie pozwalają na poznanie kontekstu funkcjonowania LGD.

Z kolei dane zewnętrzne, dane wtórne to efekty działalności innych instytucji w dziedzinie pozyskiwania informacji. Dzięki rozwojowi Internetu dostęp do tych zasobów jest obecnie

niezwykle łatwy i trudności należy szukać nie w ilości danych, ale ich segregacji. Potrzebne informacje można pozyskiwać od instytucji państwowych powołanych do zbierania informacji. Serwis internetowy GUS zawiera nieprzebrane ilości danych o funkcjonowaniu gospodarki, instytucji, firm i organizacji. **Bank Danych Lokalnych**, który jest największym w Polsce uporządkowanym zbiorem informacji o sytuacji społeczno-gospodarczej, demograficznej, społecznej oraz stanie środowiska, opisującym województwa, powiaty oraz gminy jako podmioty systemu organizacji społecznej i administracyjnej państwa, a także regiony i podregiony stanowiące elementy nomenklatury jednostek terytorialnych. Jednakże w wielu przypadkach dane ze źródeł zastanych są niewystarczające, zbyt powierzchowne, zbyt ogólne lub nieaktualne, by na nich poprzestać, dlatego zwykle potrzebne są działania dla pozyskania danych pierwotnych.

Źródła danych zastanych wykorzystywanych w ewaluacji LGD

- dane statystyczne
- dane urzędowe
- dane gromadzone na portalach społecznościowych
- dane zastane w Lokalnej Grupie Działania
- dane ankiet doradztwa i ankiet oceny szkolenia
- dane realizacji planu komunikacji
- dane z ankiet zadowolenia mieszkańców, rozpoznawalności LGD i funkcjonowania LGD systematycznie gromadzone przez biuro LGD

Ankiety metodą CAWI

Najpopularniejszą metodą pozyskiwania danych pierwotnych są badania kwestionariuszowe. Polegają one na zadawaniu pytań pojedynczym osobom, ale w perspektywie zainteresowań znajdują się zagregowane dane ogólne dla wszystkich badanych. Pierwszym etapem tego typu badań jest sformułowanie pytań. Proces ten polega na postawieniu pytań ogólnych, zazwyczaj na etapie konceptualizacji badań. Z nich z kolei wyprowadzamy pytania szczegółowe. Odbywa się to poprzez identyfikację wskaźników, które będą nas informować o występowaniu i nasileniu zjawiska. W przypadku ewaluacji zewnętrznej prowadzonej zgodnie z wytycznymi MRiRW nr 5/3/2017 i 10/1/2022 zakres pytań został wstępnie określony w załącznikach do podręcznika ewaluacji. Niemniej z uwagi na pewne niedociągnięcia dokumentu część pytań została poprawiona i zmodyfikowana. Ponadto jak wskazano we wstępie Podręcznika ma on charakter pomocniczy nie obowiązkowy w stosunku do Wytycznych MRiRW.

Badania ankietowe były prowadzone techniką CAWI (Computer Assisted Web Interview). To badanie ankietowe przeprowadzane w Internecie. Opracowane narzędzie badawcze (kwestionariusz ankiety) wprowadzane jest do komputera w formie umożliwiającej wypełnienie ankiety na stronie internetowej użytkownika. Badania tego typu są stosunkowo tanie, nie wymagają również zaangażowania wielu realizatorów. Współczesne narzędzia umożliwiają tworzenie skomplikowanych i atrakcyjnych ankiet. Można dopasować je

w wymiarze graficznym i estetycznym. Dobór próby jest możliwy dwiema metodami. Ankiety można wysłać pod określone adresy mailowe, co w pewnym stopniu jest odpowiednikiem ankiety pocztowej wraz z jej zaletami i wadami. Innym sposobem jest zamieszczenie jej na stronie internetowej lub jako „wyskakujące okienko”. Metoda ta uniemożliwia kontrolę nad doбором próby, który jest faktycznie doбором przypadkowym, dodatkowo obarczonym błędem struktury społecznej i demograficznej użytkowników Internetu.

W badaniach ewaluacyjnych zastosowano obydwie techniki w zależności od badanych grup.

- Grupa nr 1: wnioskodawcy i beneficjenci.

Z tego względu, że dostępne są dane kontaktowe do tych osób możliwe było wykorzystanie aplikacji wysyłającej unikalne linki do ankiety internetowej na zdefiniowane wcześniej adresy mailowe. W tym przypadku nie obliczano minimalnej liczebności próby gdyż traktowano to badanie jako masowe, z założeniem przebadania całej populacji.

łącznie przebadano 42 osoby.

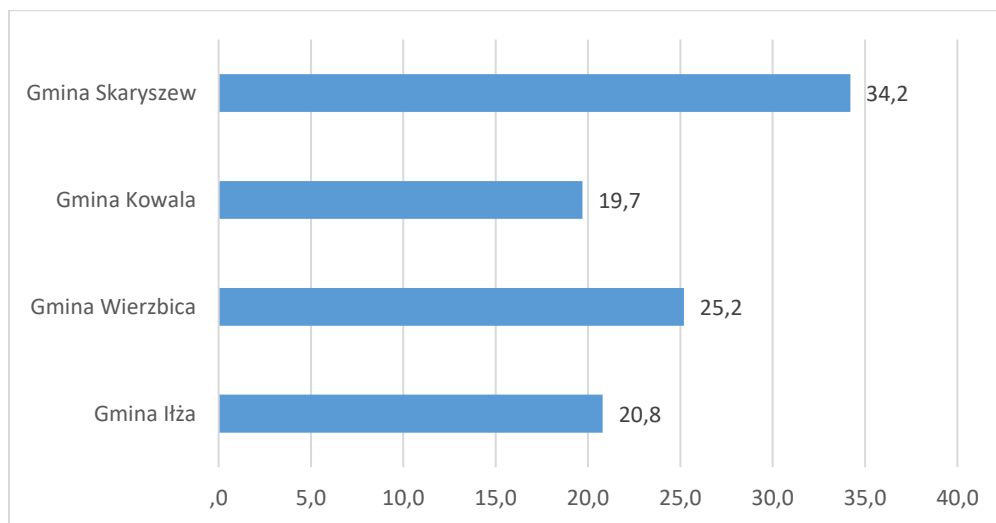
- Grupa nr 2: mieszkańcy obszaru LSR.

Pozyskanie opinii reprezentatywnej grupy mieszkańców nie jest możliwe w ramach zasobów, którymi dysponuje Zleceniodawca, dlatego opracowano procedurę zbliżoną do takiej, która pozwoli na identyfikację podglądów i opinii mieszkańców poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa.

Linki do ankiet zostały rozesłane (przy wsparciu pracowników Biura LGD) do gmin partnerskich z prośbą o wstawienie linku na stronę internetową gminy. Dzięki temu zabiegowi pozyskane zostały dane z poszczególnych gmin odpowiadających obszarowi LSR.

łącznie przeprowadzono 654 ankiety.

Wykres 1. Procent ankiet z poszczególnych gmin

Źródło: badania własne

Wywiady pogłębione (IDI i TDI)

To technika badań jakościowych, w której badacz prowadzi rozmowę z respondentem. Nie jest to jednak zwykła rozmowa, ale opiera się ona na przygotowanym wcześniej scenariuszu. Dokument ten nie musi zawierać konkretnych pytań, lecz wytyczne, jakie tematy rozmowy należy podjąć. Wywiad ma strukturę swobodną, mniejsze znaczenie ma kolejność zadawanych pytań a większe uzyskanie określonych informacji. Tematy są eksplorowane bardzo dogłębnie, prowadzący wywiad dopytuje i stara się zrozumieć, nie tylko fakty, ale motywy zachowania badanego. Zasadniczą rolę w badaniu odgrywają umiejętności i doświadczenie osoby prowadzącej wywiad. Ponieważ wywiady pogłębione są rozmową sam na sam z respondentem, prowadzący musi zdobyć jego zaufanie, by uzyskać czasami bardzo osobiste informacje. Wywiady indywidualne stosuje się gdy zachodzi potrzeba eksploracji pola zainteresowań, przygotowania do konstruowania narzędzi jakościowych lub do interpretacji trudnych do wyjaśnienia wyników badań ilościowych. Wywiady prowadzone były metodą TDI (telefoniczny wywiad pogłębiony) przede wszystkim ze względu na oczekiwania respondentów oraz krótki czas na realizację tego zadania.

Wywiady prowadzono z następującymi osobami:

- 2 wywiady z członkami Rady
- 3 wywiady z wnioskodawcami realizującymi projekty
- 3 wywiady z wnioskodawcami, których projekty nie są realizowane
- Wywiad z Prezesem Zarządu
- Wywiady z przedstawicielami gmin (po 1 z gminy)

Zogniskowany Wywiad Grupowy (FGI fokus)

Tym różni się od wywiadu indywidualnego, że prowadzący badanie, nazywany moderatorem, przepytuje jednocześnie grupę kilku osób. Zazwyczaj grupy fokusowe mają liczebność od 8 do 12 osób, lecz w specyficznych przypadkach może być ich mniej lub więcej. Ważną cechą grupy jest jej homogeniczność - powinno się unikać zróżnicowania grup ze względu na płeć, wiek, status społeczny czy różnice intelektualne. Wynika to z zasadniczego celu prowadzenia badań tą metodą, czyli wewnętrznej dyskusji grupowej i interakcji w grupie. Dzięki tej metodzie można w tym samym czasie zdobyć informacje od kilku osób, pogłębiając ją dodatkowo o spostrzeżenia dotyczące dyskusji pomiędzy uczestnikami.

Wywiady tą metodą charakteryzują się większym skomplikowaniem organizacyjnym. Wymagane jest zebranie odpowiedniej grupy osób w jednym miejscu o jednym czasie. Często na spotkanie zaprasza się więcej osób i prowadzi się selekcję tych, którzy lepiej pasują do profilu grupy i dają większą rękomię udzielania informacji i wymiany zdań. Wywiady grupowe, z uwagi na dyskusję wielu osób, muszą być rejestrowane co umożliwi późniejsze zidentyfikowanie, jak kształtowała się rozmowa, która osoba wypowiadała dane poglądy i jak te poglądy zmieniały się w trakcie dyskusji. Zogniskowane wywiady grupowe realizuje się w specjalnych pomieszczeniach zwanych fokusowniami, które są wyposażone w weneckie lustro umożliwiające zleceniodawcy obserwację wywiadu. W miejscowościach, gdzie nie ma fokusowni stosuje się technikę wywiadów naturalnych.

Wywiad prowadzono w grupie pracowników biura LGD, członków Zarządu, członków Rady wnioskodawców oraz członków Partnerstwa.

Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) prowadzony w ramach ewaluacji pozwala pozyskać informacje w skumulowany sposób. Dodatkowo wartość pozyskanych informacji wzmocniona jest poprzez odpowiednie wykorzystanie procesów grupowych.

5. Opis wyników badania wraz z ich interpretacją.

5.1. Charakterystyka obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju

Na terenie LGD na koniec 2021 roku mieszkało 51 393 osób, 79 osób więcej niż w roku 2015 roku. Porównując rok 2015 oraz 2021 można stwierdzić, że depopulacja dotknęła gmin: Iłża – spadek liczby ludności o 5% i Wierzbica – spadek liczby ludności o około 5%. W pozostałych gminach wzrost ludności wynosił niecały 1%, tak jak w całym województwie mazowieckim. W gminie Kowala oraz Skaryszew (obszar wiejski) przybyło w sumie 1249 osób. Najliczniejszą pod względem ludności jest gmina Skaryszew, mieszka tam 15 252 osób.

■ *Ludność ogółem*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo mazowieckie	5349114	5365898	5384617	5403412	5423168	5425028	5419721
Iłża	15056	14957	14860	14743	14656	14571	14357
Wierzbica	9937	9854	9799	9719	9672	9608	9466
Kowala	11939	12035	12093	12180	12247	12273	12318
Skaryszew	14382	14506	14634	14724	14782	15166	15252
Suma dla gmin LGD	51314	51352	51386	51366	51357	51618	51393

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Liczbę oraz strukturę ludności opracowuje się na podstawie danych uzyskanych ze spisów powszechnych. Ta metoda bilansowa bierze pod uwagę również dane związane z ruchem naturalnym (urodzenia i zgony) oraz migracjami (wewnętrznymi i zewnętrznymi). Migracje wewnętrzne to ruchy wewnątrz kraju, najczęściej z gmin wiejskich do aglomeracji, natomiast migracje zewnętrzne to zarejestrowane przekroczenie granicy kraju. Średnim saldem migracji dla gmin LGD w 2021 roku było + 4,2 osoby. Najniższe, ujemne saldo w 2021 roku zarejestrowano w gminie Iłża: -67, natomiast saldo najwyższe, dodatnie zaobserwowano w gminie Skaryszew +69. Więcej osób przyjechało, niż opuściło także gminę Kowala (+63), pozostałe gminy charakteryzuje saldo ujemne.

■ *Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym.*

Nazwa gminy	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo mazowieckie	12950	13513	16702	18084	12197	12988
Iłża	-65	-54	-34	-41	-37	-67
Wierzbica	-47	-44	-54	-38	-13	-48
Kowala	28	36	29	35	31	63
Skaryszew	78	58	45	1	9	69
Średnia dla gmin LGD	-1,5	-1	-3,5	-10,7	-2,5	4,2

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Stosunek liczby ludności w wieku produkcyjnym do reszty osób zamieszkujących teren LGD stanowi ważny wskaźnik przy analizie poziomu przedsiębiorczości poszczególnych gmin. Średnia dla całego obszaru w 2021 roku wynosi nieco ponad 60% i jest wyższa, niż średnia dla całego województwa mazowieckiego. Gminy nie różnią się znacznie udziałem ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem, największy odsetek charakteryzuje gminy Kowala, najniższy odsetek obserwujemy w gminie Iłża. Porównując dane do roku 2015, odsetek nie obniżył się jedynie w gminie Kowala, nieznacznie wzrósł tam o 0,1%, najbardziej obniżył się natomiast w gminie Iłża.

■ *Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem.*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo mazowieckie	61,4	60,7	60,1	59,5	59	58,6	58,3
Iłża	61,2	60,9	60,2	59,6	59	58,3	57,9
Wierzbica	64,1	63,7	63,1	62,6	61,9	61,4	61,4
Kowala	63	63,2	63	63,1	62,9	63,2	63,1
Skaryszew	63,3	62,9	62,6	62,1	62	60,8	60,7
Średnia dla gmin LGD	62,9	62,5	62,2	61,8	61,4	60,9	60,7

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Wskaźnik obciążenia demograficznego to kryterium ukazujące odsetek osób powyżej 65 roku życia w strukturze ludności oraz określa, czy społeczeństwo się starzeje. W województwie mazowieckim wskaźnik ten, tak jak w całym kraju, rośnie i w 2021 wynosił 18,8%. Średnia dla całego obszaru LGD w 2021 roku wynosiła około 15,8% i była o około 2,5 punkty procentowe wyższa niż w roku 2015, co odwzorowuje tendencje wojewódzkie. Najstarszą gminą na terenie LGD w 2021 roku była Iłża ze wskaźnikiem obciążenia wynoszącym 21,1%. Analizując lata 2015-2021 najszybciej starzała się także Iłża, najwolniej gmina Skaryszew.

■ *Wskaźnik obciążenia demograficznego*

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo mazowieckie	16,2	16,7	17,2	17,7	18,1	18,5	18,8
Iłża	17,4	17,9	18,5	19,1	19,8	20,7	21,1
Wierzbica	13,3	13,8	14,3	15	15,4	15,7	15,9
Kowala	11,2	11,6	12	12,3	12,8	12,9	13,2
Skaryszew	11,2	11,5	11,7	12,2	12,5	12,8	13
Średnia dla gmin LGD	13,2	13,7	14,1	14,6	15,1	15,5	15,8

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Z roku na rok spada liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. Ludności. Wskaźnik ten wynosił w 2020 roku średnio 406 osób, podczas gdy średnia ta dla całego województwa mazowieckiego wynosi 345 beneficjentów. Dynamika spadku była jednak większa niż w województwie, od 2015 roku liczba beneficjentów spadła w LGD o 54%. Stosunkowo największa grupa osób wymagających wsparcia zamieszkuje gminę Wierzbica, natomiast najmniejsza gminę Kowala. W sumie teren LGD zamieszkuje 853 gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej.

■ Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Województwo mazowieckie	604	550	485	436	386	345
Iłża	774	685	553	522	450	404
Wierzbica	821	699	593	644	492	426
Kowala	943	782	670	580	471	372
Skaryszew	939	807	629	592	463	422
Średnia dla gmin LGD	869,2	743,2	611,2	584,5	469	406

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Na całym obszarze LGD możemy zaobserwować wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej. Średnio liczba podmiotów w latach 2015-2021 wzrosła o 27%, przewyższając tym samym średni wzrost w województwie mazowieckim. Największą liczbę podmiotów oraz najdynamiczniejszy wzrost zanotowano w gminie Kowala, w ciągu 5 lat przybyło tam 311 podmiotów. Najmniej podmiotów znajduje się w gminie Wierzbica jednak również tam nastąpił wzrost o 20% względem roku 2015. W żadnej z gmin LGD liczba podmiotów nie spadła między 2015 a 2021 rokiem.

■ Podmioty gospodarki narodowej ogółem.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo mazowieckie	766030	788008	809369	816423	854457	887329	927669
Iłża	918	935	933	949	1027	1051	1074
Wierzbica	653	671	658	681	695	753	788
Kowala	855	884	918	973	1029	1087	1166
Skaryszew	1159	1195	1226	1288	1379	1479	1553
Średnia dla gmin LGD	896	921	934	973	1 033	1 093	1 145

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

W województwie mazowieckim w 2021 roku liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności wzrosła o około 19%, w LGD zaś o 27%. Najwyższa liczba podmiotów

charakteryzuje gminę Skaryszew – 1018 podmiotów, wzrost o 26% względem roku 2015. Najniższą wartość przypisać można gminie Iłża - 748 podmiotów, i to również tam nastąpiła stosunkowo najmniejszy wzrost liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON - o 22%. W latach 2015 -2021 najwięcej podmiotów wpisanych do rejestru REGON przybyło w gminie Kowala – aż 32%.

Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
województwo mazowieckie	1432	1469	1503	1511	1576	1636	1712
Iłża	610	625	628	644	701	721	748
Wierzbica	657	681	671	701	719	784	832
Kowala	716	735	759	799	840	886	947
Skaryszew	806	824	838	875	933	975	1018
Średnia dla gmin LGD	697,25	716,25	724	754,75	798,25	841,5	886,25

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Wyniki połączenia danych na temat liczby osób w wieku produkcyjnym oraz liczby podmiotów nowo zarejestrowanych prezentuje poniższa tabela. Dane te są ważnym wskaźnikiem poziomu przedsiębiorczości ludzi w wieku produkcyjnym na terenie LGD. Dla województwa mazowieckiego ta wartość w 2015 wynosiła 208 podmiotów nowo zarejestrowanych na 10 tysięcy ludności w wieku produkcyjnym, natomiast w 2021 - 224 podmioty, co daje nam wzrost o 7%. Nie we wszystkich gminach na terenie LGD ten wskaźnik jest dodatni. W gminie Skaryszew liczba podmiotów spadała. Najmniej podmiotów znajduje się w gminie Iłża, jedynie 108, natomiast nastąpił w niej największy wzrost względem roku 2015 – aż o 28%.

Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Województwo mazowieckie	208	208	207	225	221	195	224
Iłża	84	86	88	106	132	93	108
Wierzbica	108	134	89	99	100	141	136
Kowala	140	134	148	170	126	135	145
Skaryszew	229	163	187	210	206	209	170
Średnia dla gmin LGD	140	129	128	146	141	144	139

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Organizacje społeczne stanowią bardzo ważny wymiar życia mieszkańców gmin należących do obszaru LGD. Z analizy danych wynika, że średnia liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tysięcy mieszkańców jest znacznie niższa niż średnia dla wszystkich gmin województwa mazowieckiego, wynosi 27. W każdej z gmin nastąpił jednak wzrost, największy w gminie Skaryszew (miasto) o 29%, najniższy w gminie Kowala o około 12%. Najwięcej organizacji w 2021 roku znajdowało się w gminie Iłża - 33 organizacje, najmniej w gminie Kowala – 18 organizacji.

■ Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców.

Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Województwo mazowieckie	43	46	48	44	46	48	50
Iłża	27	27	28	25	30	31	33
Wierzbica	21	21	22	25	26	27	27
Kowala	16	17	18	17	17	17	18
Skaryszew	24	25	27	28	29	30	31
Średnia dla gmin LGD	22	22	23	23	25	26	27

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

Liczba bezrobotnych na obszarze LGD systematycznie spada. W 2021 roku teren LGD zamieszkiwało w sumie 3116 osób bez pracy, natomiast w roku 2015 - 4994 osób, co oznacza spadek bezrobocia o 38%. W 2021 roku bezrobotnych kobiet i mężczyzn było niemal tyle samo (odpowiednio: 1542 oraz 1574). Najwięcej osób bez pracy zamieszkuje gminę Iłża oraz gminę Skaryszew, najmniej w gminie Kowala. Do największego spadku doszło w gminach Iłża i Kowala – spadek o 42%. Średni spadek dla całego województwa mazowieckiego w tej kwestii wynosi 41%, natomiast średni spadek dla całego LGD – 38%.

■ Bezrobotni zarejestrowani ogółem.

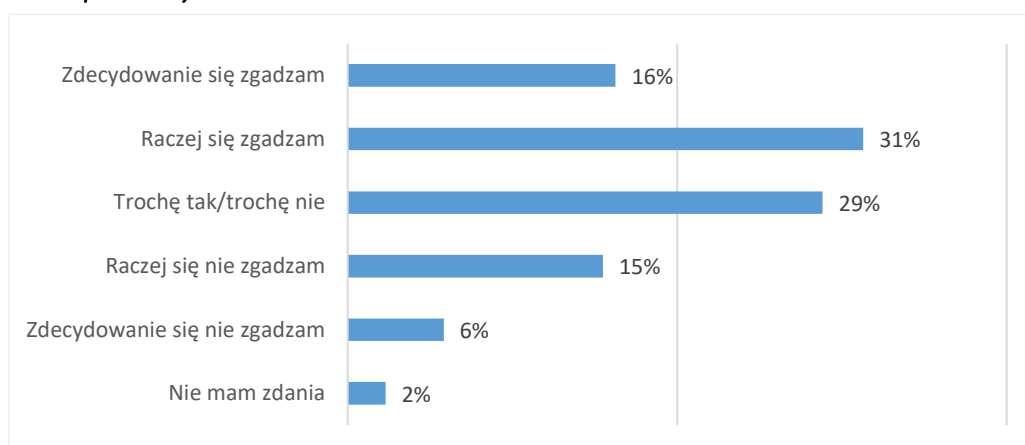
Nazwa gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020	Rok 2021
Województwo mazowieckie	216527	188910	154068	136545	123208	146375	129248
Iłża	1543	1367	1230	1082	997	1006	901
Wierzbica	1102	946	849	769	782	818	733
Kowala	984	839	702	717	691	740	573
Skaryszew	1365	1235	998	960	903	1010	909
Średnia dla gmin LGD	1 249	1 097	945	882	843	894	779

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych (dostęp: 30.09.2022)

5.2. Opinie i potrzeby mieszkańców obszaru Lokalnej Strategii Rozwoju

Niemal połowa ankietowanych (47%) zgadza się ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie moje podstawowe potrzeby”. Odmiennie myśli co piąty badany, 15% mieszkańców „raczej nie zgadza” się z tym stwierdzeniem, 6% „zdecydowanie się nie zgadza”. Jedynie 2% ankietowanych nie ma w tym obszarze zdanie, a niemal 30% nie jest w stanie jednoznacznie stwierdzić.

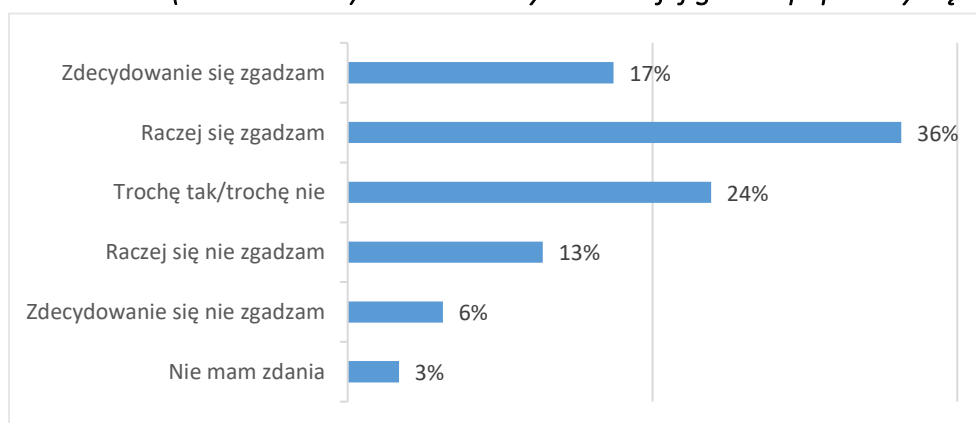
Wykres 2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Źródło: badania własne

Mieszkańcy gmin obszaru należącego do LGD w 53% wyrażają się pozytywnie na temat zmian, jakie zaszły w obszarze warunków życia od roku 2016. Jedna czwarta mieszkańców nie potrafi jednoznacznie określić, czy zmiany te były pozytywne, czy negatywne. Z poniższym stwierdzeniem nie zgodziła się co piąta osoba, a 3% ankietowanych nie miało zdania na ten temat.

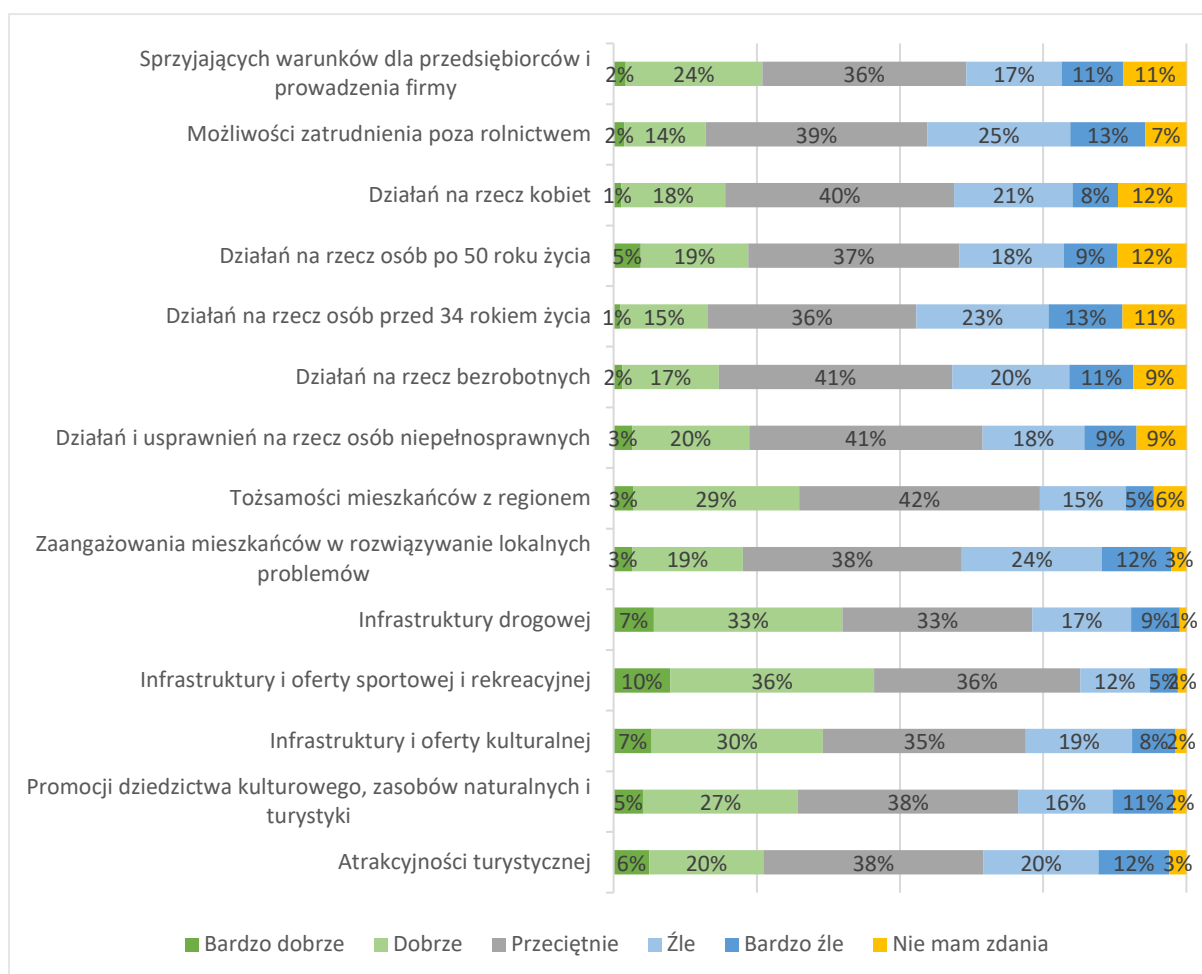
Wykres 3. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Źródło: badania własne

Na poniższym wykresie obserwujemy ocenę regionu LGD w poszczególnych wymiarach. Najlepiej oceniane przez mieszkańców są działania gmin na rzecz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (pozytywnie ocenia ją 46% badanych), infrastruktury drogowej - 40% badanych, oraz infrastruktury i oferty kulturalnej - 37%. Najwięcej negatywnych ocen uzyskały działania gmin na rzecz osób przed 34 rokiem życia, 36% ma na ten temat negatywne zdanie. Mieszkańcy nieprzychylnie wypowiadają się także w kwestiach możliwość zatrudnienia poza rolnictwem (38%), działań na rzecz kobiet (29%) oraz zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów (36%). Relatywnie dużą liczbę przeciętnych opinii zarejestrowano w obszarach tożsamości mieszkańców z regionem, działań na rzecz bezrobotnych oraz działań i usprawnień na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

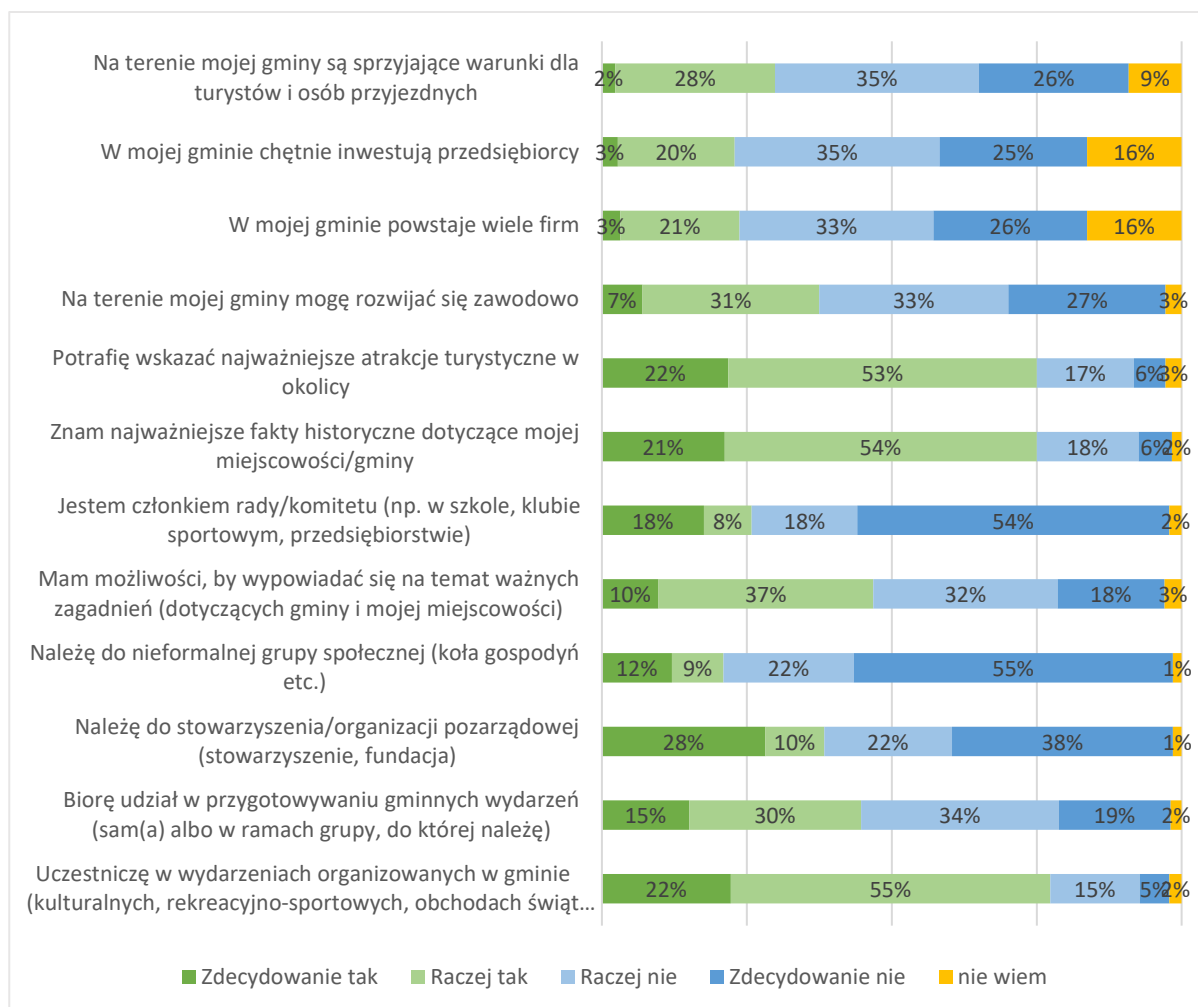
Wykres 4. Oceny gminy w wymiarach:

Źródło: badania własne

Mieszkańcy obszaru LGD bardzo dobrze oceniają swoją wiedzę dotyczącą najważniejszych atrakcji turystycznych w okolicy (75% ankietowanych) oraz wiedzę z zakresu faktów historycznych dotyczących gminy/miejscowości (75%). Mieszkańcy angażują się także w wydarzenia organizowane w gminie, 77% osób deklaruje w nich swój udział. Najmniejszym zainteresowaniem cieszy się uczestnictwo w nieformalnych grupach społecznych (77% mieszkańców nie należy do jakiegokolwiek grupy nieformalnej) oraz uczestnictwo w radach i komitetach szkolnych, klubowych czy przedsiębiorczych (72% mieszkańców nie należy do żadnej z nich).

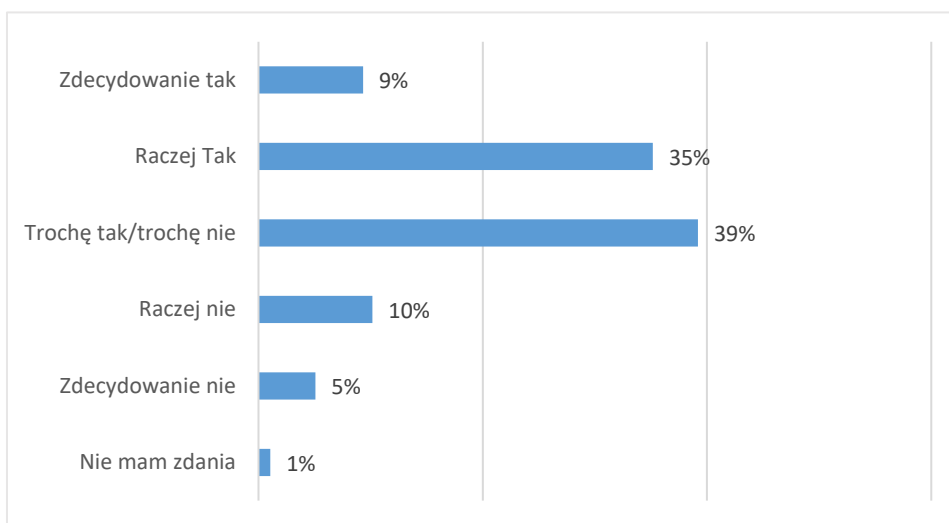
Wykres 5. Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowania gminy

Źródło: badania własne

Co dziesiąty ankietowany jest zdecydowanie zadowolony z warunków życia w gminie. Pozytywnie wypowiada się o warunkach 35% badanych. Niezadowolonych z życia w gminie jest 15% mieszkańców, a niemal co druga ankietowana osoba jest trochę zadowolona, a trochę nie z warunków życia w gminie (39%).

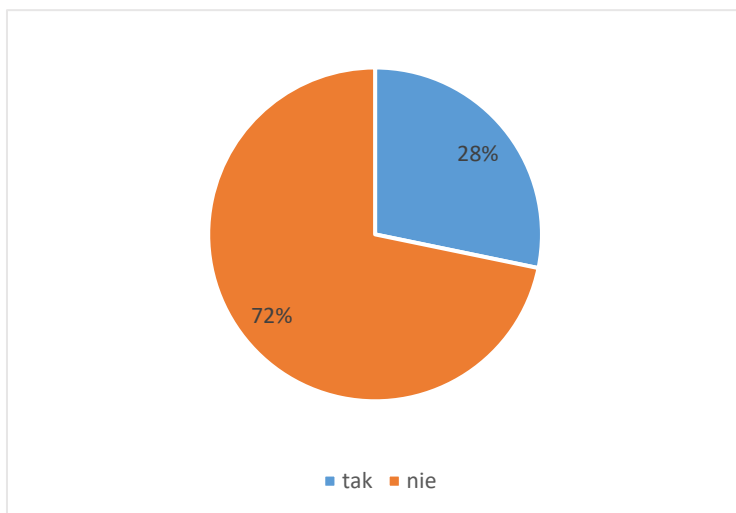
Wykres 6. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Źródło: badania własne

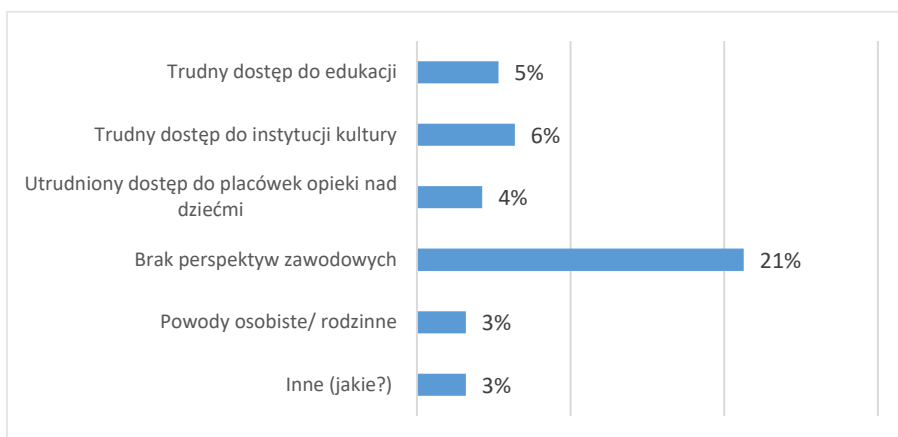
Jedynie 28% badanych rozważa zmianę miejsca zamieszkania. Niemal co czwarty badany za powód takiej decyzji uznaje brak perspektyw zawodowych (21%), następnie w przyczynach pojawiają się: trudny dostęp do instytucji kultury (6%), trudny dostęp do edukacji (5%) oraz utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi. Najmniejszy problem stanowią powody osobiste (3%).

Wykres 7. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Źródło: badania własne

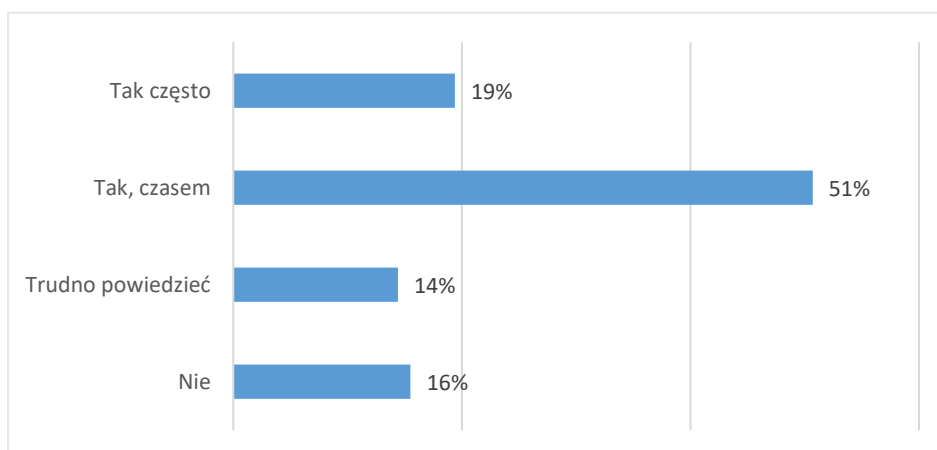
Wykres 8. Powody zmiany miejsca zamieszkania

Źródło: badania własne

Większość ankietowanych (70%) odpowiedziała twierdząco na pytanie o korzystanie z obiektów finansowanych ze środków unijnych, w tym co 5 mieszkańców (19%) twierdzi, że z infrastruktury korzysta często. Grupa, która nie korzysta z infrastruktury stanowiła 16% ankietowanych, a 14% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

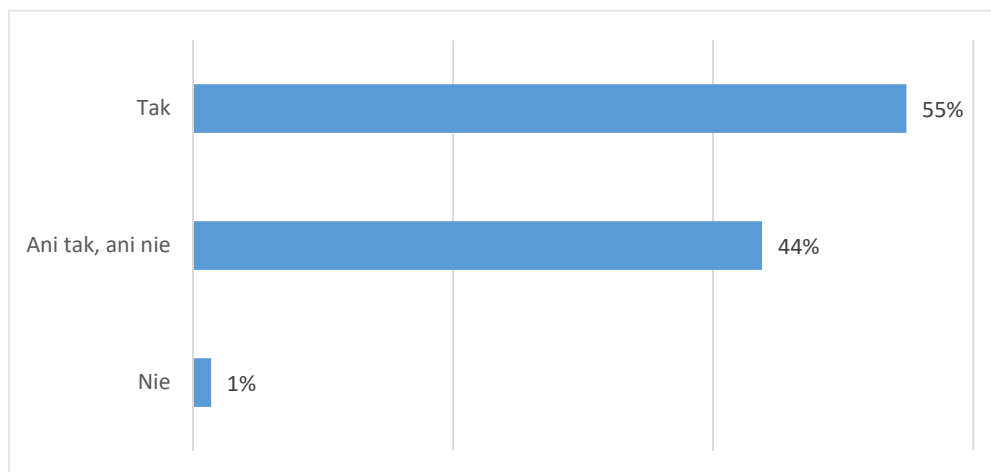
Wykres 9. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

Ponad połowa ankieterów (55%) twierdzi, że projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców, jedynie 1% uważa, że projekty te są nieistotne dla życia społeczności. Niemal połowa (44%) ma na ten temat neutralne zdanie.

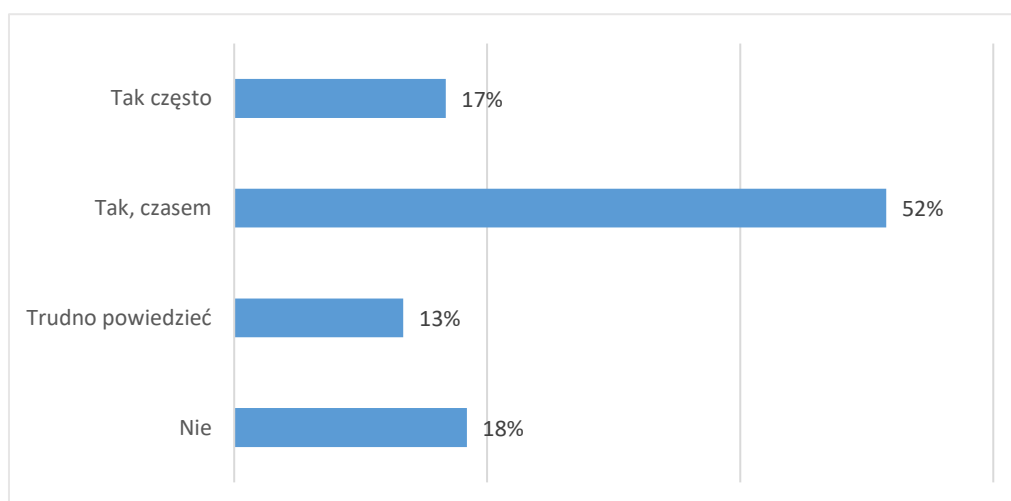
Wykres 10. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Źródło: badania własne

Lekko ponad połowa osób zamieszkujących obszar LGD czasami korzysta z projektów finansowanych ze środków unijnych (52%), 17% robi to często. Niemal co piąta osoba (18%) nie brała udziału w szkoleniach, spotkaniach, czy festynach finansowanych przez UE. Na to pytanie nie jest w stanie odpowiedzieć na to pytanie.

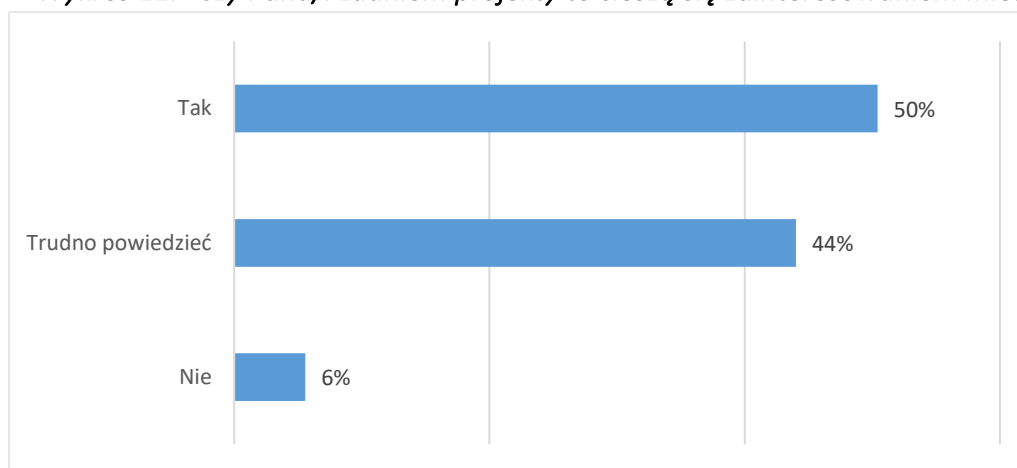
Wykres 11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?

Źródło: badania własne

Zapytani o poziom zainteresowania projektami badani w 50% odpowiedzieli, że aktywności te cieszą się zainteresowaniem, 44% nie potrafiło się ustosunkować, a jedynie 6% twierdzi, że projekty nie interesują mieszkańców.

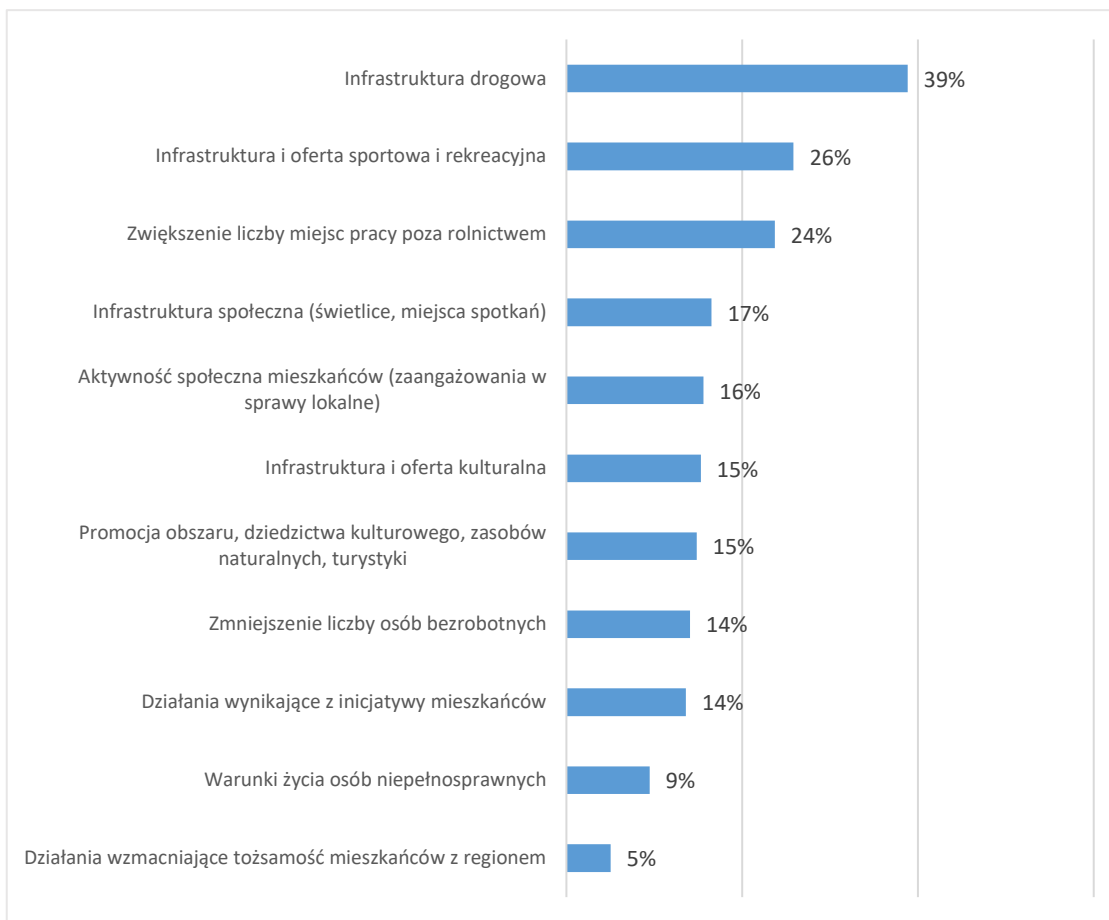
Wykres 12. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Źródło: badania własne

Badani dostali możliwość hipotetycznego rozdystrybuowania dodatkowych środków w swojej gminie. W pierwszej kolejności większość mieszkańców dofinansowałaby infrastrukturę drogową (39%). Następnie środki przeznaczyliby na infrastrukturę i ofertę sportową i rekreacyjną (26%) oraz zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem (24%). Mniej naglącą, choć wciąż istotną, potrzebą jest dla mieszkańców infrastruktura społeczna, 17% mieszkańców ulokowałaby tam dodatkowe środki. Ankietowani dofinansowaliby także aktywność społeczną mieszkańców (16%) infrastrukturę i ofertę kulturalną (15%), promocję obszaru i dziedzictwa kulturowego (15%), działania na rzecz zmniejszenia liczby bezrobotnych (14%) oraz wynikające z inicjatywy mieszkańców (14%). Mniej badanych odpowiedziało się przeznaczaniem funduszy na poprawę warunków życia osób z niepełnosprawnościami (9%) oraz działań wzmacniających tożsamość mieszkańców (5%).

Wykres 13. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?

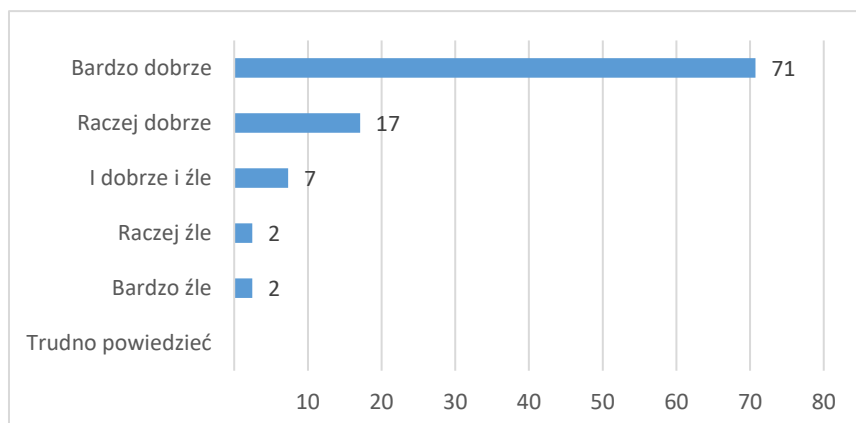
Źródło: badania własne

5.3. Funkcjonowanie LGD

Ocena pracy biura

Praca LGD na terenie badanego obszaru oceniana jest pozytywnie przez 88% mieszkańców, 71% ocenia ją bardzo dobrze, 17% raczej dobrze. Jedynie 4% badanych funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania ocenia negatywnie, a 7% widzi je i dobrze i źle.

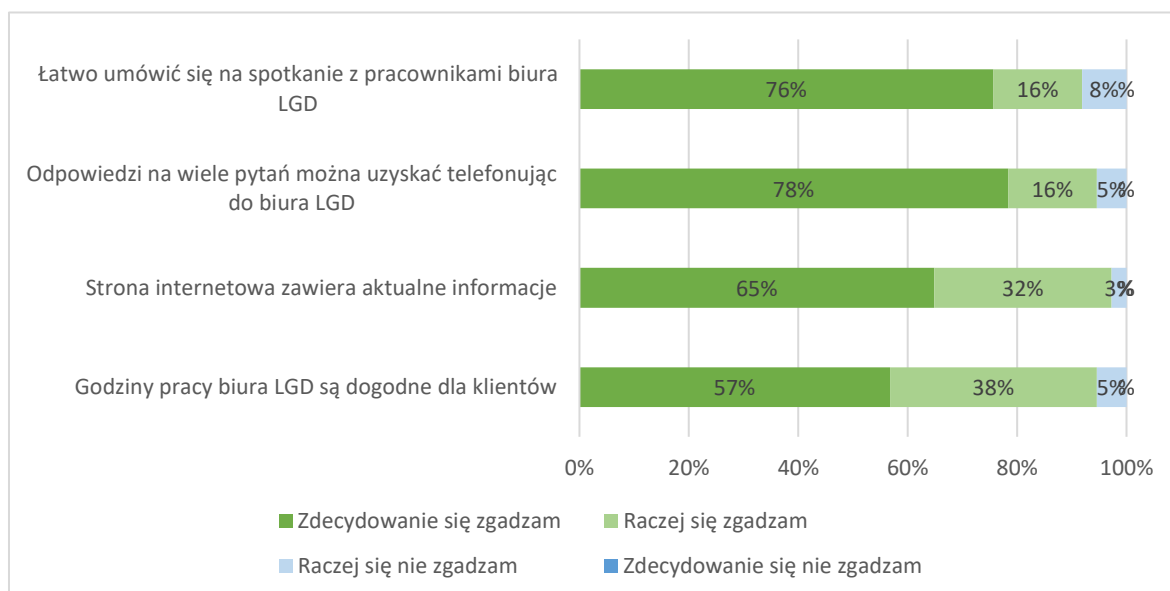
Wykres 14. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Źródło: badania własne

Jeśli chodzi o ocenę poszczególnych aspektów funkcjonowania LGD, najlepiej oceniana jest funkcjonalność strony internetowej, jedynie 3% badanych ją krytykuje. Dobrze wypada także kontakt telefoniczny, który można nawiązać z biurem, dla 94% mieszkańców jest on pomocny w odpowiedzi na wiele pytań. Większości (95%) odpowiadają także godziny pracy biura. Prawie jedna dziesiąta badanych (9%) nie jest zadowolona z dostępnością biura w obszarze osobistych spotkań z pracownikami.

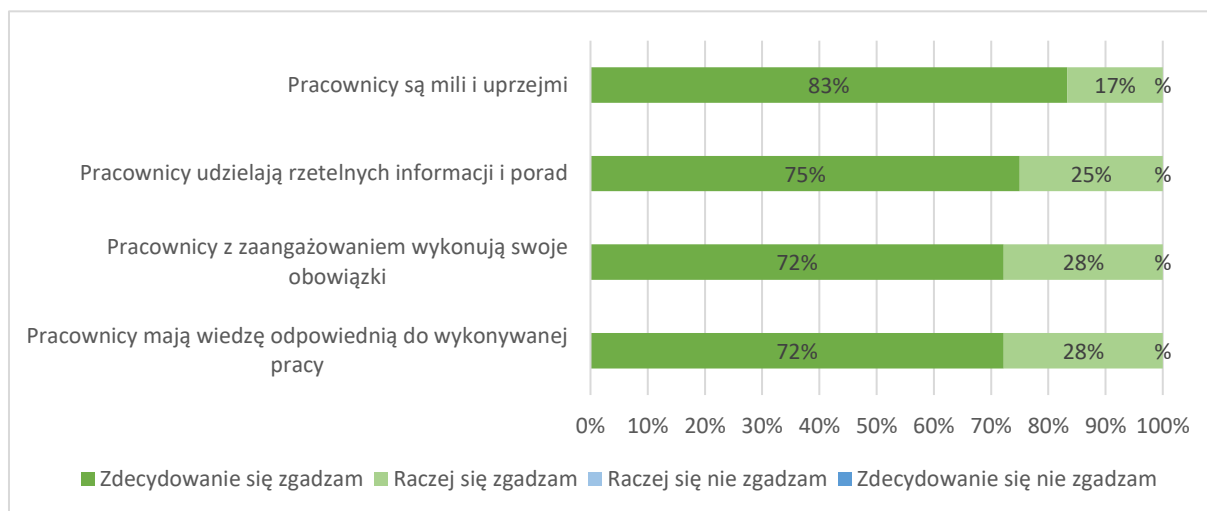
Wykres 15. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Źródło: badania własne

Sami pracownicy biura zostali ocenieni przez mieszkańców bardzo pozytywnie. Nie zanotowano ani jednej negatywnej odpowiedzi w tym obszarze. Najlepiej oceniona została uprzejmość pracowników, 83% badanych zdecydowanie odpowiedziało się za wysoką kulturą osobistą pracowników biura. Według ankietowanych pracownicy i pracownice LGD udzielają rzetelnych informacji i rad, są zaangażowani i mają wiedzę konieczną do wykonywanej pracy.

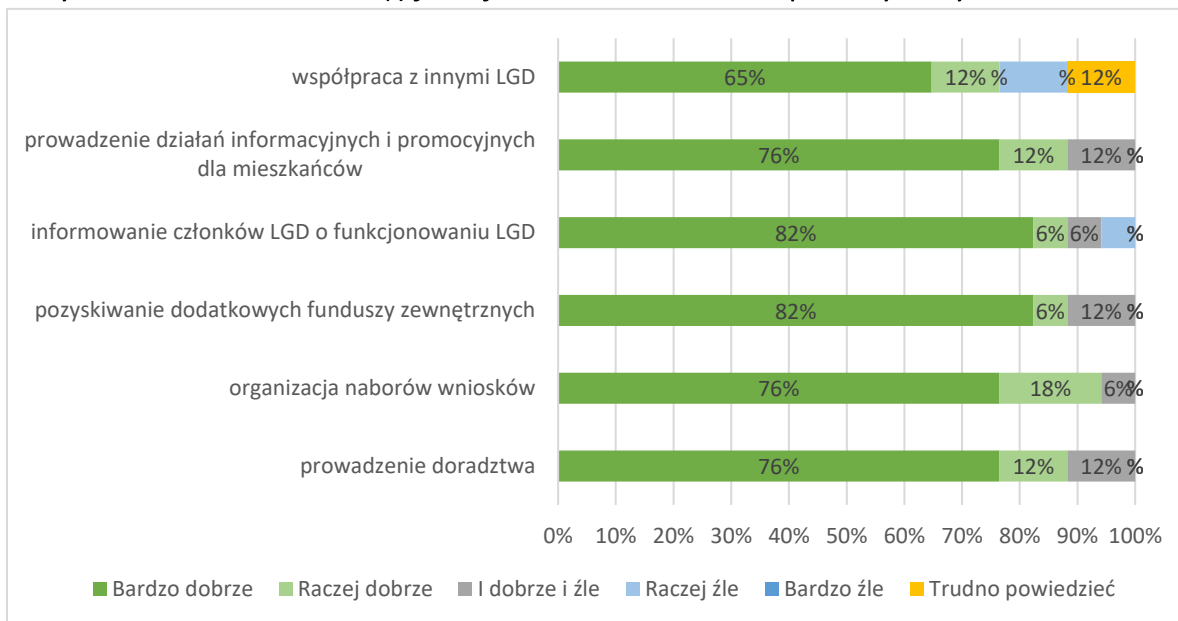
Wykres 16. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Źródło: badania własne

Badani zapytani o funkcjonowanie biura w poniższych wymiarach odpowiedzi zróżnicowanie. Najgorzej wypadła współpraca biura z innymi LGD, aż 12% ankietowanych oceniło ją negatywnie, kolejne 12% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. Negatywne odpowiedzi pojawiły się także na pytanie o satysfakcję z informowania członków LGD o funkcjonowaniu LGD (6%). Najlepiej wypadła ocena pozyskiwania dodatkowych funduszy zewnętrznych (88%), ale tam także pojawiło sporo odpowiedzi niejednoznacznych (12%). Odpowiedzi „i dobrze i źle” padło dużo także w kwestii prowadzenia doradztwa (12%).

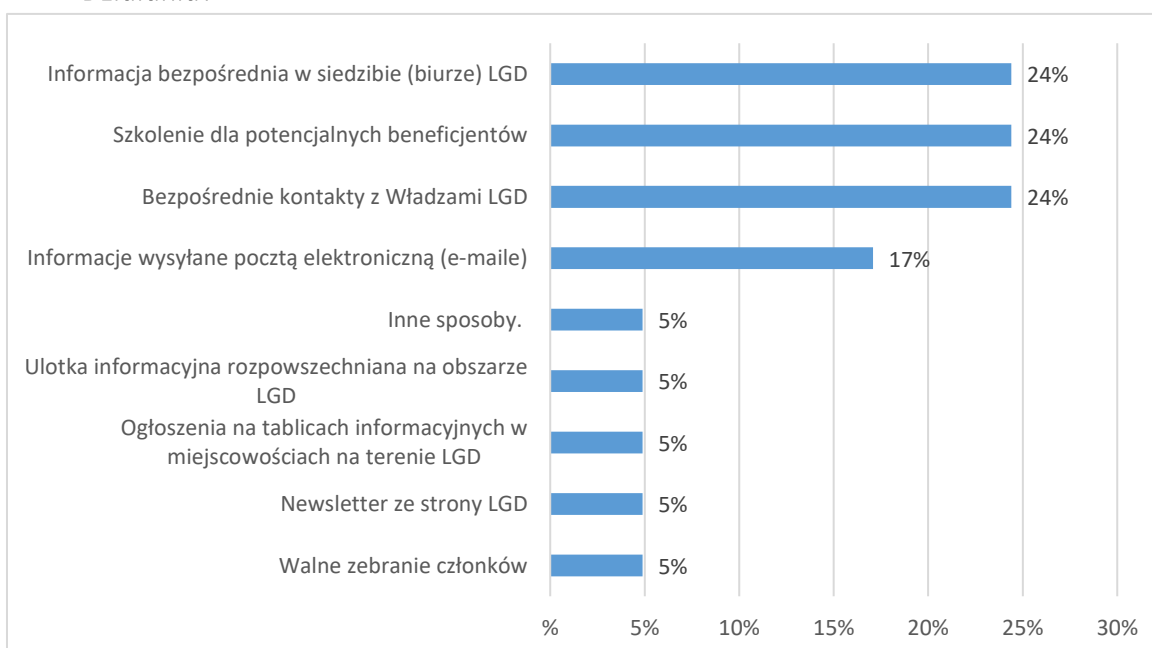
Wykres 17. Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:

Źródło: badania własne

Mieszkańcy LGD najwięcej informacji na temat LGD pozyskują u samego źródła, w siedzibie LGD (24% odpowiedzi), na szkoleniach dla potencjalnych beneficjentów (24% odpowiedzi) oraz bezpośrednio u Władz LGD (24% odpowiedzi). Dla części mieszkańców (17%) źródłem informacji są takie wysyłane do nich maile. Najmniej (odpowiednio po 5% odpowiedzi) mieszkańcy korzystają z ulotek, ogłoszeń, newsletterów, walnych zgromadzeń oraz innych źródeł.

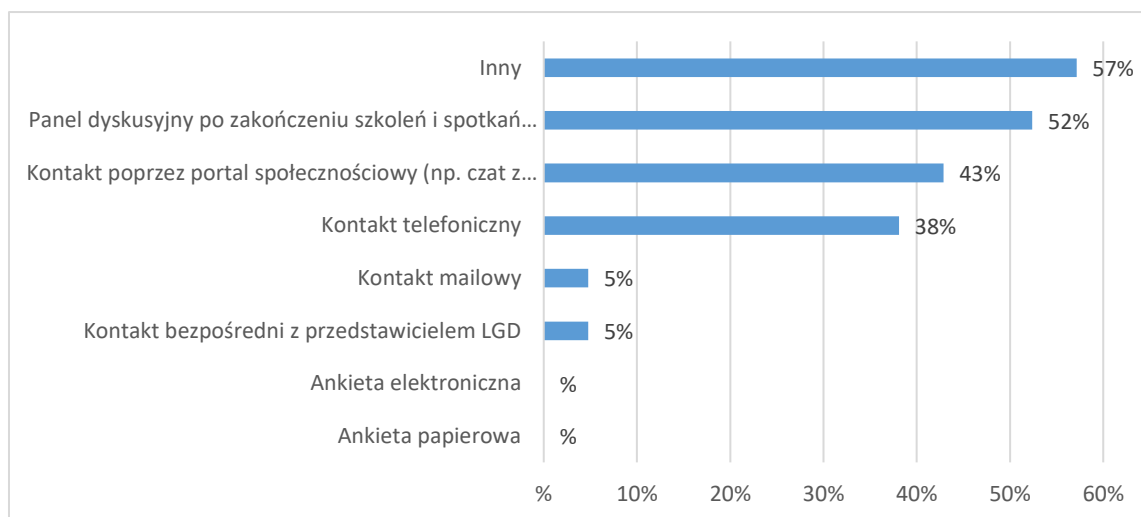
Wykres 18. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?

Źródło: badania własne

Badani zostali zapytani także o to, jakim kanałem informacyjnym to oni chcieliby przekazywać informacje do LGD. Dla większości (57%) najodpowiedniejsza odpowiedź nie została zawarta w ankiecie. Dla ponad połowy (52%) ważne jest personalne spotkanie, dla nich idealny byłby panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań. Duża grupa (43%) wybrałaby kontakt przez portale społecznościowe. Dla 38% ankietowanych kontakt telefoniczny to preferowana forma komunikacji. Po 5% odpowiedzi uzyskały maile oraz bezpośredni kontakt z przedstawicielami LGD. Żadnych głosów nie zdobyły ankiety papierowe oraz elektroniczne.

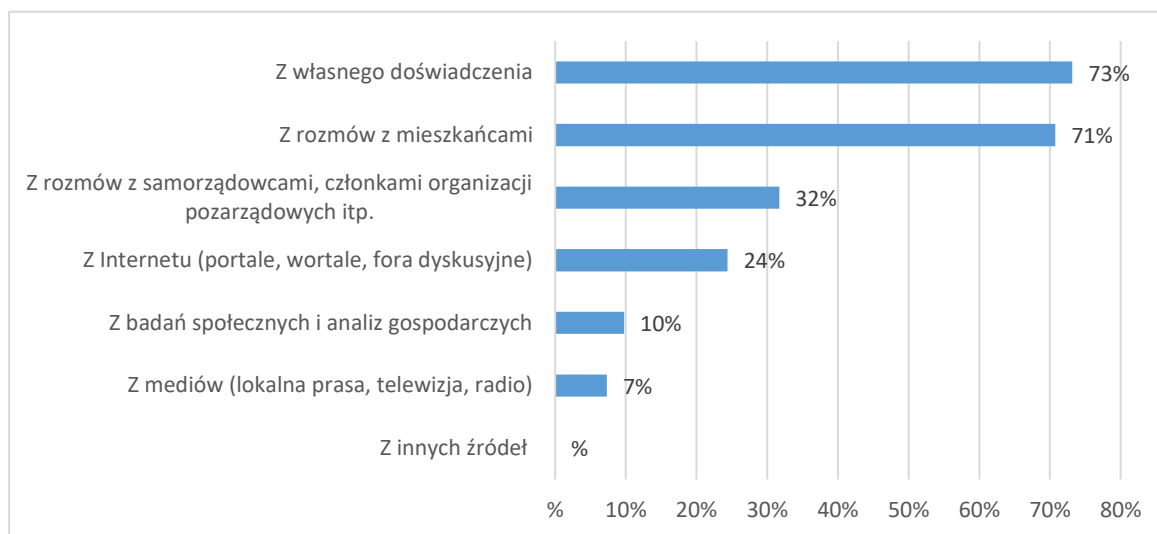
Wykres 19. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?

Źródło: badania własne

Zapytani o źródła informacji o potrzebach mieszkańców badani podali swoje własne doświadczenie (73%) oraz rozmowy z mieszkańcami (71%). Kontakt z samorządowcami wybrało 32% ankietowanych. Co czwarty mieszkaniec (24%) czerpie informacje z internetu, a jedna dziesiąta z badań i analiz społecznych i gospodarczych. Stosunkowo małą popularnością w tej kwestii cieszą się klasyczne media: lokalna prasa, telewizja, radio (7%).

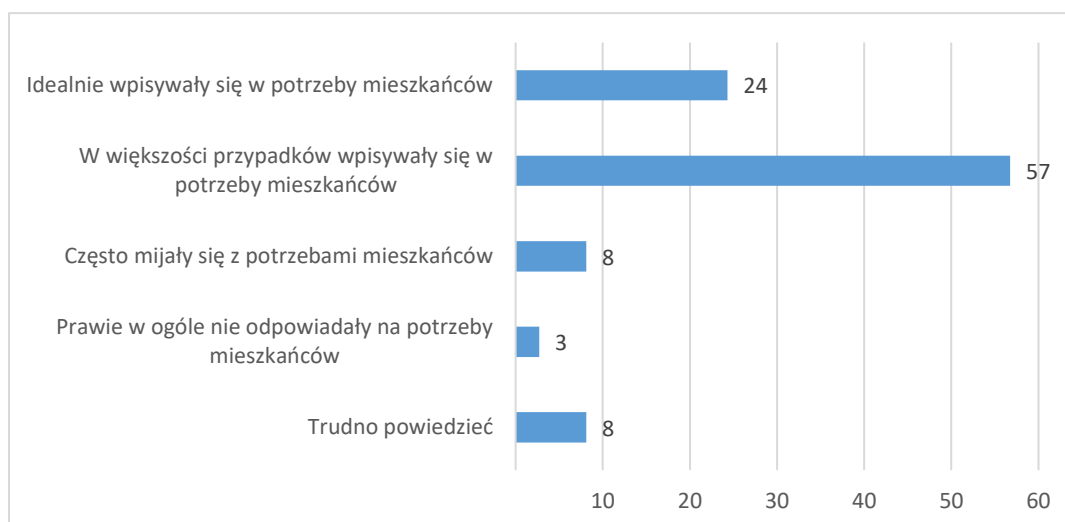
Wykres 20. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?

Źródło: badania własne

Mieszkańcy obszaru LGD mieli także możliwość oceny oferty naborów organizowanych przez LGD. Ponad połowa (57%) stwierdziła że w większości przypadków nabory wniosków wpisywały się w potrzeby mieszkańców, a 24% była zdania, że nabory te idealnie odzwierciedlały oczekiwania mieszkańców. Grupa 8% oceniła, że nabory często mijały się z potrzebami, a 3% mieszkańców twierdzi, że prawie żaden nabór nie był adekwatny.

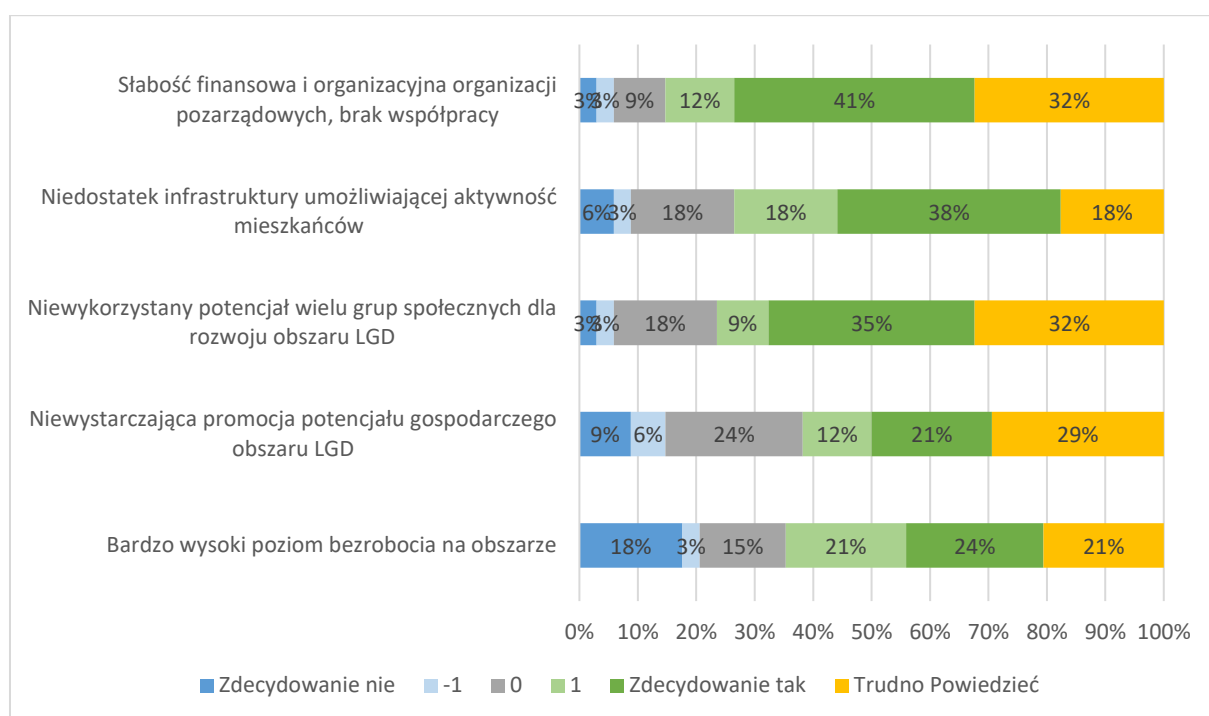
Wykres 21. Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Źródło: badania własne

Mieszkańcy postrzegają nabory jako bezpośrednią pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych. Większość zapytanych (56%) wskazało, że nabory poprawiły infrastrukturę umożliwiającą aktywność mieszkańców. Ponad połowa (53%) widzi skutki w kwestii poprawy słabości finansowej i organizacyjnej organizacji pozarządowych. Korzystnie oceniono również skuteczność projektów obniżających poziom bezrobocia, ich funkcjonalność dostrzega 45% ankietowanych.

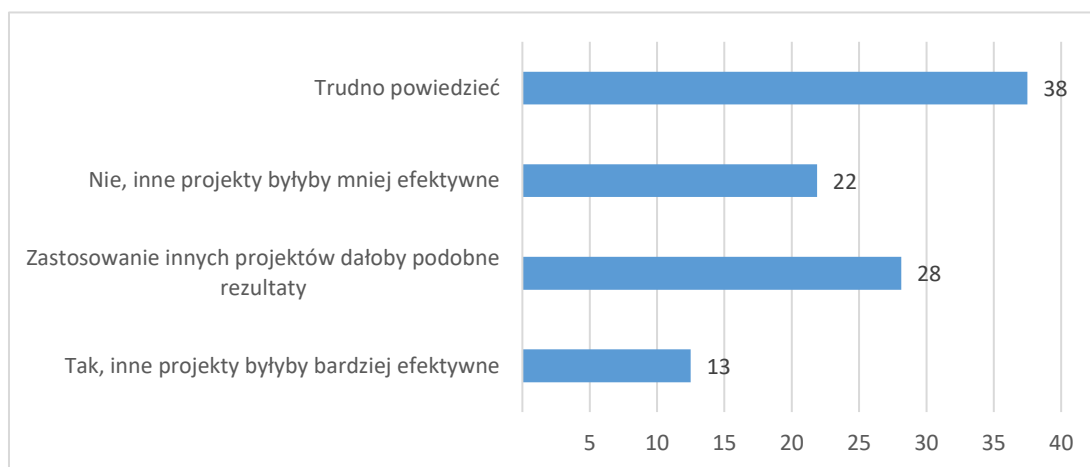
Wykres 22. Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą:?

Źródło: badania własne

Jedynie 13% ankietowanych odpowiedziało, że inne projekty mogłyby być bardziej efektywne. Według 28% zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty. Największą grupę (38%) ankietowanych stanowią osoby, które nie potrafią odpowiedzieć na to pytanie, nie mając wiedzy na temat projektów przeprowadzonych przez LGD lub alternatywnych dla nich możliwości.

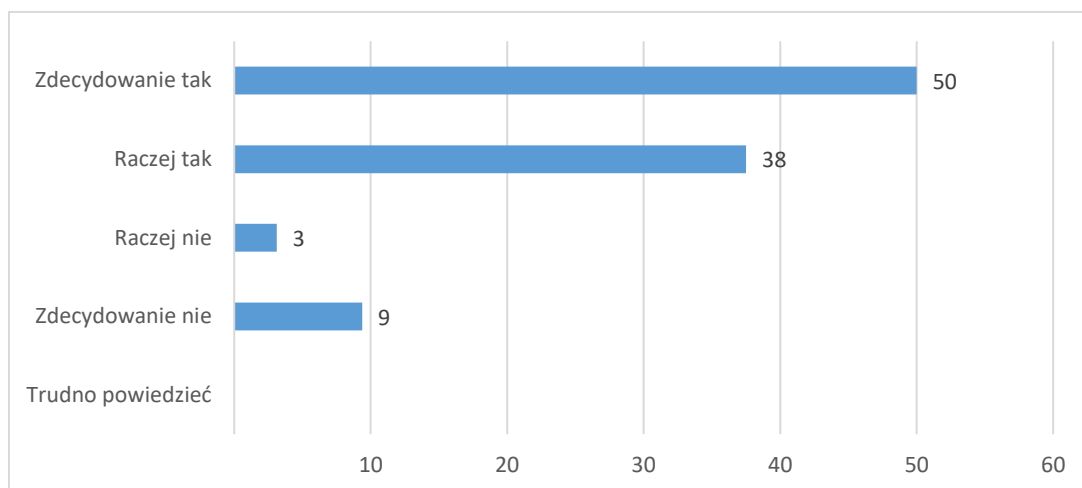
Wykres 23. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Źródło: badania własne

Zdecydowana większość ankietowanych jest zdania, że środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (88%), w tym 50% jest w tej kwestii pewna. Z tym zdaniem nie zgadza się 12% ankietowanych, 3% twierdzi, że środki raczej nie zostały wydane efektywnie, a 9% badanych jest przekonana, że finansowanie nie przyniosło korzyści dla społeczności.

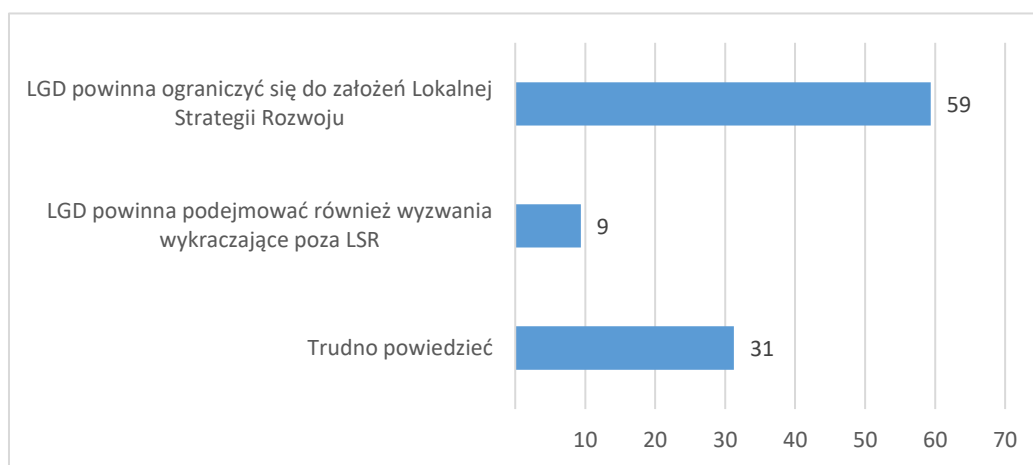
Wykres 24. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Źródło: badania własne

Na pytanie, czy LGD powinno podejmować dodatkowe działania w celu rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców obszaru LGD 59% badanych odpowiedziało, że LGD powinno ograniczyć się do założeń zawartych w LSR, natomiast 9% jest za poszerzeniem działalności poza Lokalną Strategię Rozwoju. Prawie jedna trzecia (31%) mieszkańców nie ma w tej kwestii jednoznacznego zdania.

Wykres 25. Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?

Źródło: badania własne

Doradztwo biura LGD

LGD świadczy indywidualne usługi doradcze. Są to konsultacje na etapie pozyskania jak i rozliczenia projektu. Doradztwo prowadzone jest w Biurze LGD, mailowo i telefonicznie.

W latach 2016 – 2021 zrealizowano 299 usługi doradcze.

Efektywność doradztwa świadczonego w Biurze, podlega bieżącej ocenie poprzez ewidencjonowanie ankiet monitorujących, wypełnianych przez beneficjentów po etapie świadczenia usługi. Oprócz wykorzystania opinii korzystających z doradztwa jego efektywność jest mierzona relacją: 1/liczby złożonych do LGD wniosków do liczby korzystających z doradztwa, 2/ liczby wniosków przyjętych przez Radę do liczby złożonych do LGD wniosków, 3/ liczby wniosków przyjętych przez SW do liczby wniosków złożonych do LGD, 4/ liczby zrealizowanych projektów do liczby wniosków przyjętych przez SW.

■ Doradztwo w liczbach

	Indywidualne doradztwo (liczba osób, którym udzielono doradztwa)
2017	110
2018-2019	89
2020-2021	100
suma	299

Źródło: dane LGD

Plan komunikacji i plan szkoleń

W latach 2016 – 2021 zorganizowano 29 szkoleń. Były to szkolenia stacjonarne i wyjazdowe. Szkolenia dotyczyły wdrażania LSR, oceny i wyboru wniosków, zasad wypełniania dokumentacji aplikacyjnej, ewaluacji LSR.

Plan komunikacji LGD „Wspólny Trakt” obejmował informowanie na temat warunków i sposobów realizacji i rozliczania projektów, informowanie o możliwości włączenia się do realizowanych projektów oraz potencjalnych korzyści. Ważnym elementem było przekazanie wiedzy o możliwości samozatrudnienia oraz objęcia działaniem kwalifikacyjnym w ramach realizowanych projektów. Stowarzyszenie przedstawiało opinie publicznej projekty zakończone oraz realizowane. LGD przeprowadziło również badanie opinii i satysfakcji beneficjentów.

Funkcjonowanie organów – Zarząd, Rada, Walne Zebranie Członków

Stowarzyszenie LGD „Wspólny Trakt” liczy 130 członków (indywidualnych i instytucjonalnych, stan na podstawie strony www), w tym 31 osób pochodzi z sektora publicznego, 78 osób z sektora społecznego, 21 członków to przedsiębiorcy.

W latach 2016 – 2021 ośmioosobowy Zarząd spotkał się 40 razy. Odbyło się 11 spotkań Walnego Zgromadzenia Członków (zmiany w LSR, procedurze oceny i wyboru operacji). Czternastoosobowa Rada LGD spotykała się 11 razy.

Funkcjonowanie organów

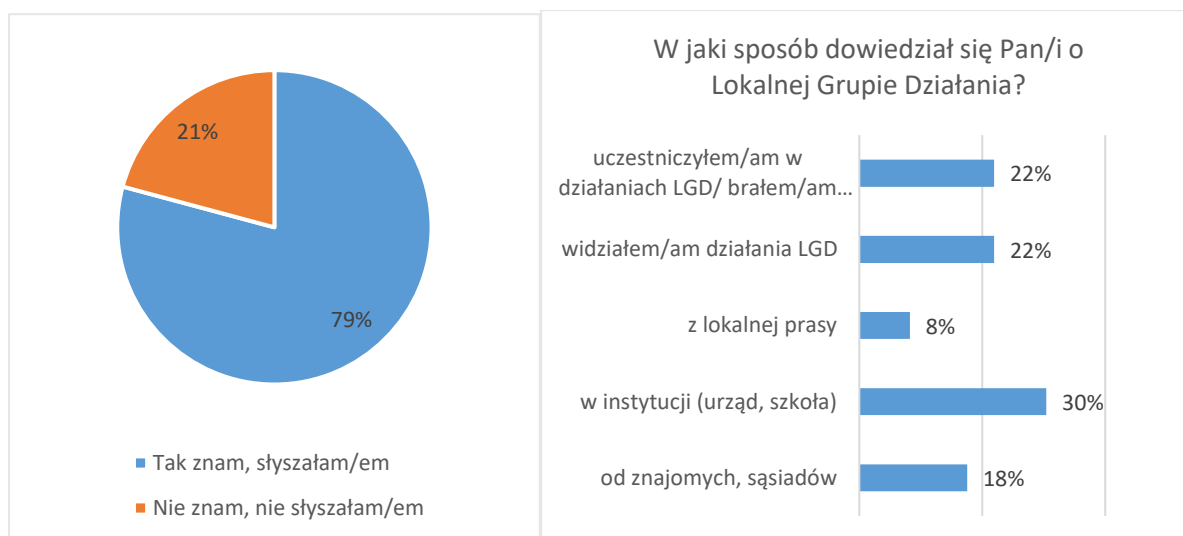
	Posiedzenia Zarządu LGD	Posiedzenia Rady LGD	WZC
2016	6	1	2
2017	5	2	2
2018	6	3	2
2019	7	1	2
2020	9	2	2
2021	7	2	1
suma	40	11	11

Źródło: dane LGD

Rozpoznawalność LGD

Niemal 80% mieszkańców zna Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie – Wspólny Trakt. Również 30% dowiedziało się o niej w instytucjach publicznych, prawie połowa uczestniczyła lub wiedziała o działaniach LGD. 18% jako na źródło wiedzy o LGD wskazało na sąsiadów, a 8% na lokalną prasę.

Wykres 26. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie – Wspólny Trakt?

Źródło: badania własne

Inne działania LGD

W ramach realizacji projektów własnych Stowarzyszenie przeprowadziło „Innowacje dla rozwoju społecznego”. Operacja jest adresowana do instytucji samorządowych (ośrodki pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, ośrodki kultury, gminne biblioteki, szkoły), organizacji społecznych, lokalnych liderów, przedsiębiorców. Celem projektu jest przyspieszenie rozwoju społecznego obszaru LGD za pomocą stworzenia bazy danych nt. innowacyjnych praktyk społecznych oraz utworzenie Forum Innowacji Społecznej. Przedstawiciele LGD odbyli wizytę studyjną celem zapoznania się z innowacyjnymi praktykami społecznymi z innych obszarów. Drugim projektem własnym było „Sieciowanie organizacji pozarządowych obszaru Lokalnej Grupy Działania „Wspólny Trakt”. W ramach projektu odbyły się trzy spotkania na które zostali zaproszeni przedstawiciele organizacji pozarządowych i grup nieformalnych. Odbyła się wizyta studyjna gdzie uczestnicy mogli wymienić się doświadczeniami, odwiedzili organizacje pozarządowe i podmioty działające na obszarze LGD. Powstała Mapa Aktywności Organizacji Pozarządowych. Przeprowadzono cykl wizyt studyjnych z lokalnymi liderami. Odbyło się Forum Organizacji Pozarządowych obszaru LGD.

LGD prowadziła również działania aktywizacyjne, w tym warsztaty i spotkania animacyjne z tworzenia projektów grantowych.

Stowarzyszenie promowało LSR oraz prowadzone operacje. LGD wzięła udział w Mazowieckim Kongresie Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz w Kongresie Sieci Dziedzictwa Kulinarnego Mazowsze. LGD aktywnie uczestniczyło w dwóch konferencjach "Leader dziś i jutro - Konferencja podsumowująca wdrażanie lokalnych strategii rozwoju w latach 2016-2018

i perspektywy po roku 2021" oraz „Wdrażane inicjatywy Leader w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020”.

5.4. Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju

Realizacja rzeczowa

W ramach 4 celów szczegółowych wyznaczonych w LSR zaplanowano 9 przedsięwzięć z precyzyjnie wyznaczonymi 17 wskaźnikami produktu. Zdecydowana większość, 14 z 17 wskaźników produktu ma realizację umowy na poziomie 100%. Realizację płatności na poziomie 100% ma 11 wskaźników produktu. Według stanu na koniec 2021 roku jedynie wskaźniki opisujące rozwój i utworzenie nowych przedsiębiorstw w ramach przedsięwzięcia *Potencjał dla rozwoju*, mają najniższy % realizacji zarówno umowy i płatności.

Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.

Przedsięwzięcie	Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan docelowy	Realizacja (%)	
				Umowy	Płatności
Animacja wspiera aktywność	Liczba zrealizowanych działań	sztuka	5	100	100
	Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	sztuka	6	100	100
Laboratorium Innowacji Społecznych	Liczba wspartych działań	sztuka	3	100	36,37
Dziedzictwo dla przyszłości	Liczba zrealizowanych projektów współpracy, w tym międzynarodowy Liczba LGD uczestnicząca w projektach współpracy	sztuka	1	100	36,37
Centra Aktywności - Aktywny Wspólny Trakt - rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury dla wiedzy, innowacji, dziedzictwa lokalnego, kultury lub rekreacji	Liczba zbudowanej/ przebudowanej lub wyposażonej infrastruktury kulturalnej/rekreacyjnej/turystycznej	sztuka	22	26,39	26,39
Są wśród nas	Liczba zrealizowanych działań	sztuka	8	100	100
Potencjał dla rozwoju	Liczba operacji polegaj. na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	12	16,67	16,67
	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	7	42,86	42,86
Przedsiębiorczy Trakt	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	4	100	75
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejąc. Przedsiębiorstwa	sztuka	3	100	100

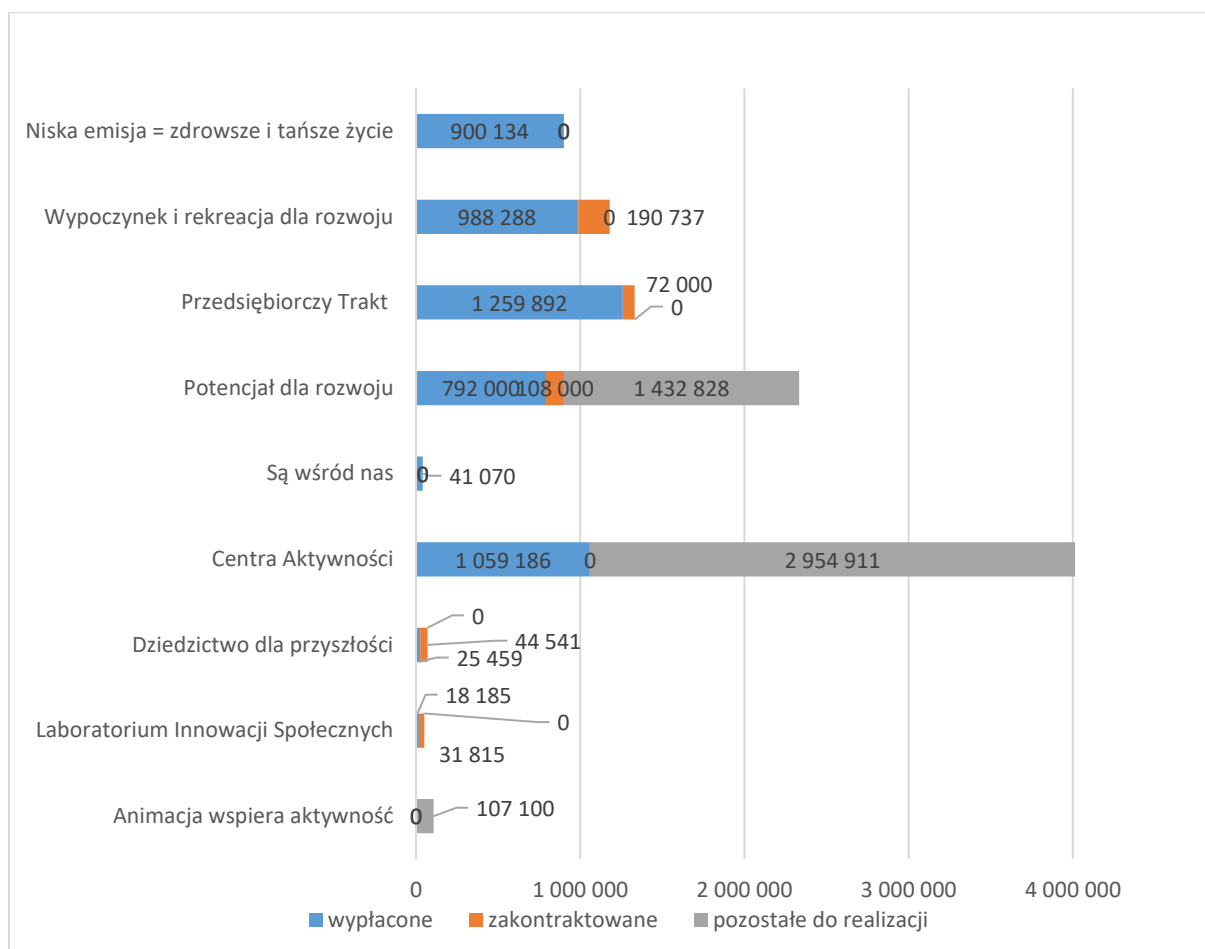
Wypoczynek i rekreacja dla rozwoju	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	3	100	100
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	2	100	100
	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	sztuka	4	100	100
	Liczba działań promocyjno-informacyjnych	sztuka	3	100	100
Niska emisja = zdrowsze i tańsze życie	Liczba operacji polegających na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	sztuka	1	100	100
	Liczba operacji polegających na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	sztuka	1	100	100
	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury. Liczba operacji ukierunkowanych na innowacje	sztuka	9	100	100

Źródło: dane LGD

Postęp finansowy

Najwięcej środków wypłacono w ramach przedsięwzięcia *Przedsiębiorczy Trakt* (1,26 mln PLN) i *Centra aktywności* (1,06 mln PLN). Najwięcej środków zakontraktowano na *Centra aktywności* (2,9 mln PLN) i *Potencjał dla rozwoju* (1,4 mln PLN). Relatywnie najmniej w budżecie jest przeznaczony na projekty społeczne, w tym wspierające rozwój dziedzictwa kulturowego.

Wykres 27. Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.

Źródło: dane LGD

Opis projektów współpracy

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Wspólny Trakt” zrealizowała 2 projekty współpracy. Pierwszy z 2016 roku, *ANCHOR - Dziedzictwo dla przyszłości* prowadzony wspólnie z LGD „Zalew Zegrzyński” (koordynator projektu) i LGD „Aktywni Razem”. Projekt ANCHOR, był adresowany do grup defaworyzowanych (młodzież i seniorzy). Miał na celu integrację oraz wsparcie rozwoju dziedzictwa kulturowego. W projekcie ważne było szerokie oddziaływanie na społeczności obszarów, integrację młodych ludzi z miejscem zamieszkania, promocję dziedzictwa kulturowego. Oprócz działań miękkich polegających na zaangażowaniu w projekt osób młodych oraz starszych, prowadzono działania promocyjne. Wydano mapy i publikację oraz nakręcono film z realizacji projektu.

Drugi projekt współpracy z 2018 roku, *Razem Objedźmy Wspólny Europejski Region - projekt oznakowania rowerowych szlaków turystycznych (+) (ROWER+)*. Pomysłodawcą projektu było LGD „Wspólny Trakt”, a do współpracy zaproszono LGD "Razem na Piaskowcu". Celem operacji

jest rozwój turystycznych ścieżek rowerowych oraz poprawa poziomu informacji o walorach turystycznych obszaru.

6. Odpowiedź na wszystkie wskazane pytania badawcze

Ocena wpływu na główny cel LSR (jeśli inny niż obszary poniżej)

Zakończenie wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju przypadnie na 2024 rok. W raporcie ewaluacyjnym wykorzystano dane za 2021 roku. Większość wskaźników oddziaływania weryfikowana będzie na podstawie ankiet prowadzonych w 2023 i 2024 roku. Z danych ogólnie dostępnych można przypuszczać, że uda się zrealizować wskaźniki oddziaływania do celu ogólnego nr 3. Zakładano w nim spadek bezrobocia o pół procenta. Dane za 2021 roku mówią o spadku o 38% liczby początkowej z 2015 roku. Jednak do ostatecznego rozstrzygnięcia kwestii wskaźników oddziaływania trzeba będzie poczekać do rozliczenia się ostatniego beneficjenta.

CEL OGÓLNY 1	Wzmocnienie kapitału społecznego na rzecz rozwoju obszaru LGD Wspólny Trakt			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego I	Jednostka miary	Stan początkowy 2016 rok	Plan 2024 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Wzrost grupy mieszkańców pozytywnie oceniających kapitał społeczny obszaru LGD Wspólny Trakt	% ogółu	0	Ok. 2% Co najmniej 1000 mieszkańców obszaru	Ankieta LGD

CEL OGÓLNY 2	Włączenie społeczne grup defaworyzowanych			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego II	Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Liczba odbiorców działań uwrażliwiających	szt.	0	3000	Sprawozdania beneficjentów
Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	0	7	Sprawozdania beneficjentów

CEL OGÓLNY 3	Rozwój przedsiębiorczości i dywersyfikacja źródeł dochodu			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego III	Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Spadek poziomu bezrobocia	szt.	5381	5351	Dane PUP

CEL OGÓLNY 4	Ochrona walorów środowiska obszaru LGD z wykorzystaniem innowacji organizacyjnych i technologicznych, w tym działania na rzecz ochrony klimatu			
Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego IV	Jednostka miary	Stan początkowy 2015 rok	Plan 2023 rok	Źródło danych sposób pomiaru
Wzrost grupy mieszkańców aktywnie chroniących środowisko i klimat na obszarze LGD	% ogółu	0	10	Ankieta LGD

Ocena wpływu na kapitał społeczny

Do najbardziej efektywnych, zdaniem LGD, projektów w budowaniu kapitału społecznego należy operacja sieciowania organizacji pozarządowych. Dzięki przedsięwzięciu do działań społecznych zachęcono około 200 organizacji, a 40 podmiotów stale aktywnie uczestniczy współpracując z LGD i Centrum Aktywności Lokalnej.

Kolejnym obszarem pozytywnie wpływającym na rozwój kapitału społecznego są wyjazdy studyjne oraz operacje własne.

Ważnym elementem jest tworzona infrastruktura. Przykładem remont budynku klubu sportowego Orzeł Wierzbica i zbudowanie kompleksu rekreacyjnego. Działania infrastrukturalne odbiły się w społeczności bardzo pozytywnym echem. Od wielu lat obszar wymagał rewitalizacji. Wykonanie prac remontowych pozytywnie wpłynęło na społeczność udostępniając miejsce do spotkań.

Przedsiębiorczość

LGD powinna wspierać przedsiębiorczość. Szczególnie teraz, w czasie niepewności gospodarczej. Obecnie wiele biznesów na obszarze LGD jest zamykanych lub zmienia profil. Przedstawiciele Stowarzyszenie niezmiennie obserwują duże zainteresowanie naborami. LGD szacuje, że zainteresowanie składaniem wniosków jest kilkukrotnie większe niż środki do rozdysponowania. Wsparcie przedsiębiorczości powinno obejmować zarówno podejmowanie jak i rozwój przedsiębiorstw.

Turystyka i dziedzictwo kulturowe

Region LGD nie jest w traktowany jako turystyczny. Rozwój turystyki nie był jednym z kierunków Lokalnej Strategii Rozwoju. Gminy szukały swoich punktów wyróżniających i tylko jedna gmina ma potencjał turystyczny. Prowadzona przez gminy diagnoza społeczna, w trakcie której szukano elementów wyróżniających każdą ze społeczności wskazała, że gmina Iłża ma potencjał w tym zakresie. Niektórzy wnioskodawcy składali wnioski na ten cel.

W gminie Iłża jest dużo większe zainteresowanie dofinansowaniem projektów turystycznych niż w innych gminach. Niestety skuteczność projektów wspierających turystykę wymaga dużych nakładów finansowych, w tym zaangażowania samorządów. W czasach niepewności społeczno – ekonomicznej może się okazać, że gminy nie będą zainteresowane udziałem w projektach wspierających turystykę, przekazując środki do obszarów bardziej wrażliwych społecznie.

Grupy defaworyzowane

W LSR zdefiniowano kilka grup defaworyzowanych dzielonych według kryterium dostępu do rynku pracy oraz dostępu do usług publicznych. W pierwszej kategorii znajdują się osoby młode w wieku 18-34 lat, w tym młode matki oraz osoby w wieku 55+. W drugim segmencie osób defaworyzowanych znajdują się dzieci i młodzież, osoby niepełnosprawne i seniorzy, samotni rodzice. Katalog grup nie był zmieniany w trakcie realizacji strategii.

W opinii LGD taki wybór grup defaworyzowanych nie był dobrym rozwiązaniem. LGD szukała dobrych praktyk i porównań jak należy zdefiniować osoby defaworyzowane i jak prowadzić projekty, które będą te osoby wspierać. Dzięki obserwacji tego co robią inne stowarzyszenia LDG dostrzega, że problemy osób starszych powinny być postawione na pierwszym miejscu. W poprzedniej strategii zabrakło zwrócenia uwagi na seniorów. Diagnoza lokalnych potrzeb społecznych potwierdza obserwowane trendy. Seniorzy będą coraz częściej grupą, która potrzebuje wsparcia.

Innowacyjność

LGD nie jest zadowolona z aktualnie obowiązującego kryterium innowacyjności. Zdaniem przedstawicieli Stowarzyszenia kryterium powinno być lepiej zdefiniowane operacyjne. Chodzi przede wszystkim o łatwość wykonania oceny wniosku w oparciu o to kryterium. Obecnie dodatkowe punkty otrzymuje wniosek, w którym są wykorzystywane elementy unikalne, nowe na obszarze LGD. W praktyce wnioski ograniczają się do nowinek, a nie do prawdziwie innowacyjnych rozwiązań. Takie kryterium powodowało, że niemal wszyscy wnioskodawcy, którzy wykazali innowacyjne rozwiązania otrzymywali punkty za innowacyjność.

Projekty współpracy

LGD prowadziła dwa projekty współpracy, w tym jeden projekt międzynarodowy. Traktuje je jako bardzo dobre narzędzie. Z powodu szybkości procedowania w czasie uruchamiania projektu LGD nie wykorzystwała w pełni możliwości wprowadzenia zmian dotyczących skali i rezultatów projektu. Niestety z powodu pandemii projekt międzynarodowy przesunął się w czasie i trudno było go zakończyć.

W projektach współpracy jest bardzo dużo biurokracji, w tym konieczność koordynacji dokumentacji z LGD, które prowadzi całość projektu.

Finansowanie projektu współpracy nie było problemem. Stowarzyszeni dzięki składkom mogło samodzielnie sfinansować operację, szczególnie że łączna kwota zaangażowania (70 tys. złotych) nie była duża.

Ocena funkcjonowania LGD

Z gminami pracuje się bardzo dobrze. Po wyborach samorządowych występuje „nowe otwarcie”. I samorząd, i LGD potrzebują czasu by poznać swoje potrzeby i oczekiwania. Ale po krótkim okresie „docierania się” współpraca przebiega bardzo dobrze. W opinii LGD zdarzają się przypadki samorządów, które nie widzą korzyści dla siebie i dla mieszkańców gmin ze współpracy z organizacjami pozarządowymi.

LGD zmieniło swoją siedzibę. Obecnie znajduje się w innej gminie. Zdaniem przedstawicieli stowarzyszenia więcej wniosków w naborach wpływa z gminy, w której LGD ma siedzibę, choć nie powinno mieć to znaczenia.

Pandemia przeszkodziła w prowadzeniu działań animacyjnych. Stowarzyszenie stara się być obecnym i uczestniczyć aktywnie w dożynkach, imprezach okolicznościowych. Przed pandemią LGD organizowała sportowe turnieje piłkarskie.

Ocena procesu wdrażania

Nie było problemów z realizacją finansową i rzeczową LSR. W strategii zaplanowano równomierny podział wydatków rok po roku. To nie było dobre rozwiązanie. Stowarzyszenia, które zaplanowały większy procent wydatków na początku okresu finansowania były w stanie otrzymać bonusy. LGD „Wspólny Trakt” z powodu zakładania równomiernego wykorzystania budżetu nie było w stanie otrzymać bonusów. Z różnych powodów formalnych część funduszy wracała do LGD i było konieczne organizowanie kolejnych naborów.

Dla przeciętnego wnioskodawcy procedury są bardzo trudne. Jedynie pracownicy rozumieją obowiązujące przepisy. Procedury powinny być jak najprostsze i takie same w skali województwa.

Wnioski najtrudniejsze, czyli dotyczące rozwoju przedsiębiorczości, nigdy nie są pisane samodzielnie przez beneficjentów. Jeśli tak się zdarzy, to wnioskodawca nie otrzymuje dofinansowania. Zawsze brakuje niektórych elementów, które są dodatkowo punktowane. Stowarzyszenie prowadzi szkolenia, które cieszą się dużym zainteresowaniem. Dzięki szkoleniom dużo łatwiej złożyć poprawny formalnie wniosek.

Kryteria oceny wniosków mają jedną wielką wartość dla Stowarzyszenia. Skala ocen jest wyłącznie 0 i 1. Pozwala to na sprawiedliwą ocenę. Jeśli wniosek spełnia jakieś kryterium to dostaje 1 jeśli nie, to otrzymuje ocenę 0. Dzięki tej punktacji Rada LGD może wystawić sprawiedliwe oceny. LGD zwraca uwagę na jakość składanego wniosku, która obecnie nie jest punktowana. Jeśli wnioskodawca nie ma np. ponumerowanych załączników lub kolejność poszczególnych dokumentów nie jest właściwa. Oznacza to dodatkową pracę dla LGD. Stowarzyszenie chciałoby w kolejnej strategii wprowadzić punktację jakości składanego wniosku.

Wartość dodana podejścia LEADER

LGD wskazuje, że dokonał się bardzo duży skok jakościowy w wiedzy i zaangażowaniu organizacji pozarządowych. Dotyczy to szczególnie korzystania ze środków unijnych. Jest to z pewnością pozytywny efekt prac Stowarzyszenia w projekcie sieciowania organizacji pozarządowych. Nastąpił tak duży przyrost wiedzy, że obecnie bardzo dużo osób z organizacji pozarządowych może prowadzić szkolenia ze składnia wniosków w projektach unijnych.

Przedsiębiorcy nie są zainteresowani większą współpracą z Lokalną Grupą Działania lub prowadzeniem projektów wspierających społeczność lokalną. Przedsiębiorcy są wyłącznie nastawieni na otrzymanie dofinansowania. Co jest niekorzystne nie chcą później w ramach promocji informować, że korzystają ze środków unijnych.

Jest duży potencjał w związku z promocją prowadzonych operacji. Zdarzają się sytuacje, że samorządy niewystarczająco informują o prowadzonych i zrealizowanych projektach. W wielu przypadkach mieszkańcy mogą nie mieć wiedzy, że dany projekt czy to społeczny, czy inwestycyjny był prowadzony w ramach funduszy unijnych.

Niektóre projekty infrastrukturalne potrzebują dodatkowych funduszy wspierających działania animacyjne. Przykładem zbudowane lub wyremontowane świetlice. Zdarza się, że nie są wystarczająco intensywnie wykorzystywane. Brakuje osób, które opiekowałyby się świetlicami, np. otwieranie i zamykanie pomieszczeń. Brakuje animatorów, którzy organizowałiby zajęcia.

Zjawisko komplementarności projektów nie jest powszechne. Dobrym przykładem są przedsięwzięcia wspierające turystykę. W tych przypadkach konieczne są duże środki. I tutaj działania gminy Iłża i LGD są komplementarne. Generalnie gminy są zainteresowane pozyskaniem środków na różne projekty, a ich potrzeby są duże. Jeśli finansowanie jest niewystarczające to samorząd zwraca się również po środki LGD.

Współpraca z Urzędem Marszałkowskim jest oceniona bardzo dobrze. Stowarzyszenie nie widzi żadnych problemów we współpracy. Sygnalizowanym mankamentem, jako pośrednim efektem ubocznym pandemii, LGD chciałby spotykać się czy z UM czy innymi LGD nie tylko online ale również offline.

Na terenie funkcjonowania (województwo mazowieckie) LGD działa sieć Lokalnych Grup Działania jako grupa tematyczna przy ministerstwie. Dodatkowo Stowarzyszenie współpracuje z Siecią LGD województwa świętokrzyskiego. Stowarzyszenie współpracuje również z okolicznymi Lokalnymi Grupami Działania.

7. Podsumowanie, wnioski i rekomendacje

Realizacja rzeczowa i finansowa przebiega zgodnie z zaplanowanym harmonogramem. Ogłoszone i zrealizowane jesienią 2022 roku nabory pozwalają z nadzieją patrzeć na osiągnięcie wszystkich wskaźników i wykorzystanie całego budżetu. Jednym z problemów stojącym na przeszkodzie jeszcze sprawniejszej realizacji strategii jest długi czas weryfikacji wniosków w Urzędzie Marszałkowskim. Dotyczy to wszystkich operacji poczynając od projektów współpracy, a kończąc na wnioskach konkursowych. W czasach inflacji i niepewności gospodarczej czynnik ten jest szczególnie istotny. Wydłużenie czasu pomiędzy napisaniem wniosku, a jego realizacją powoduje taką dezaktualizację kosztorysów i biznesplanów, że część wnioskodawców może zrezygnować z już zatwierdzonych operacji. Niestety dotyczy to również samorządów, gdzie dynamicznie zmieniają się koszty inwestycji. Wpływ LGD na wydłużanie się terminów jest niewielki, a rekomendacja powinna dotyczyć przede wszystkim Urzędu Marszałkowskiego.

Partnerstwo funkcjonuje bardzo dobrze. Współpraca z samorządami przebiega na wysokim poziomie. Pomimo, stosunkowo niewielkich kwot, dostępnych dla gmin w ramach budżetu LGD samorzady cenią sobie relacje ze Stowarzyszeniem. Z perspektywy władarzy ważna jest pewność dostępnych środków. Dla LGD gminy stanowią stabilną strukturę, do której można się odwołać w realizacji działań wykraczających poza nabory konkursowe. Jednak to relacje z organizacjami pozarządowymi stanowią o oddolnym charakterze LGD. Początkowe problemy z realizacją grantów pchnęły LGD na skuteczną drogę aktywizacji społecznej organizacji pozarządowych. Mniej aktywnym partnerem są przedsiębiorcy. Co prawda duże zainteresowanie funduszami dostępnymi w LGD spowodowało, że wzrosła rozpoznawalność Stowarzyszenia, ale przedsiębiorcy po zakończeniu projektów w przeważającej większości nie kontynuują współpracy. Działania podejmowane przez LGD powinny w większym stopniu uwzględnić aktywizację przedstawicieli sektora gospodarczego w bieżącym funkcjonowaniu organizacji.

Zasadniczym celem funkcjonowania LGD jest budowanie kapitału społecznego. Działania realizowane przez LGD dokładnie wpisują się w tę strategię. Dotyczy to zarówno bezpośrednich działań na rzecz rozwoju kompetencji społecznych i ekonomicznych mieszkańców, ale również rozwoju infrastruktury stanowiącej bazę aktywności. Największym sukcesem LGD jest przeprowadzenie inicjatywy sieciującej i budującej relacje z organizacjami pozarządowymi na obszarze objętym LSR. Stworzenie katalogu NGO (w chwili pisania raportu zawierającego 112 pozycji) pokazuje efekt ciężkiej pracy i innowacyjnych rozwiązań skutkujących rozbudzeniem społecznej aktywności. Rozwiązanie podjęte i realizowane przez LGD polegające na wzbudzeniu potrzeby oddolnych działań oraz aktywizowania lokalnych liderów zasługuje na szczególne pochwałę. Wyzwaniem będzie z pewnością znalezienie formuły i funduszy na utrzymanie tak dobrze działającego systemu.

Rolą Rady LGD jest ocena i wybór operacji do dofinansowania. Znaczenie tych działań jest tym większe, że tylko ostatecznie zrealizowane i rozliczone operacje pozwalają na osiągnięcie wskaźników. Wybór odpowiednich wniosków zwiększa szanse na ich końcowe rozliczenie i chroni Stowarzyszenie przed ponownym ogłaszaniem naborów. Jakość pracy tego organu wpływa więc na osiąganie wskaźników i rozliczenie Strategii. Rada pełni również bardzo ważną rolę społeczną. Jej członkowie to przedstawiciele poszczególnych gmin, dobrze zorientowani w bieżących sprawach LGD oraz mocno ugruntowani w swoich społecznościach. Rada stanowi więc naturalny i skuteczny kanał komunikacji z mieszkańcami (również komunikacji zwrotnej). Sposobem na poprawę jakości pracy Rady są systematyczne i dobre jakościowo szkolenia oraz przede wszystkim wysoka jakość katalogu lokalnych kryteriów wyboru – najważniejszego narzędzia pracy Rady.

To przede wszystkim praca biura LGD stanowi o sukcesie Stowarzyszenia Ogłaszanie i prowadzenie naborów, doradztwo, pomoc Radzie w weryfikacji wniosków i ocenie operacji, opracowanie dokumentacji naboru, realizacja planu komunikacji i planu szkoleń, to tylko część najważniejszych działań biura. Dodatkowo na pracownikach spoczywa znacząca część aktywizacji lokalnej społeczności oraz prowadzenie projektów współpracy oraz innych działań promocyjnych Stowarzyszenia. Ważnym czynnikiem pracy biura jest łączenie w jednej osobie funkcji dyrektora i Prezesa Zarządu. Szybkie podejmowanie decyzji i dobra komunikacja to gwarancja skuteczności. Nie ulega również wątpliwości, że od jakości pracy zespołu zależy ocena funkcjonowania całego Partnerstwa. Dlatego ważne jest by władze LGD tworzyły najlepsze z możliwych warunki do pracy biura. Chodzi nie tylko o kwestie wynagrodzeń, ale również atmosfery czy odpowiednich szkoleń i możliwości rozwoju zawodowego.

Ewaluacja końcowa wymagała od wszystkich członków Stowarzyszenia wyjątkowej pracy. Krótki czas realizacji badań sprzyjał kumulowaniu działań. Niemniej wsparcie i zaangażowanie władz LGD, pracowników i członków LGD zapewniło sukces realizacji wszystkich założonych działań. Na koniec należy jeszcze raz podziękować wszystkim, którzy wnieśli wkład w powstanie tego opracowania, czy to poprzez przygotowanie dokumentów, zestawień, uczestnictwo w wywiadach grupowych i indywidualnych, czy też poprzez wypełnianie anonimowych ankiet.

8. Spis tabel i wykresów

Wykresy

Wykres 1.	Procent ankiet z poszczególnych gmin.....	12
Wykres 2.	W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?	19
Wykres 3.	W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2016 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?	19
Wykres 4.	Oceny gminy w wymiarach:	20
Wykres 5.	Opinie na temat zaangażowania w funkcjonowania gminy.....	21
Wykres 6.	Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?	22
Wykres 7.	Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?.....	22
Wykres 8.	Powody zmiany miejsca zamieszkania	23
Wykres 9.	Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	23
Wykres 10.	Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?.....	24
Wykres 11.	Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2016 r.?	24
Wykres 12.	Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców? ..	25
Wykres 13.	Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności?.....	26
Wykres 14.	Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:	27
Wykres 15.	Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD	27
Wykres 16.	Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD	28
Wykres 17.	Jak ocenia Pan(i) funkcjonowanie Biura LGD w poniższych wymiarach:	29
Wykres 18.	Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania?	29
Wykres 19.	Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni?	30

Wykres 20.	Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców?	31
Wykres 21.	Czy nabory wniosków ogłaszane przez LGD odpowiadały na potrzeby mieszkańców?	31
Wykres 22.	Czy realizowane w LGD nabory wniosków pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych związanych z potrzebą?	32
Wykres 23.	Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?	33
Wykres 24.	Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe przeznaczone na wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?	33
Wykres 25.	Czy Pana(i) zdaniem LGD powinna podejmować dodatkowe działania aby rozwiązywać problemy społeczne mieszkańców obszaru LGD?	34
Wykres 26.	Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie – Wspólny Trakt?	36
Wykres 27.	Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.	39
Tabele		
Tabela 1.	Ludność ogółem	14
Tabela 2.	Saldo migracji w ruchu wewnętrznym i zagranicznym.	14
Tabela 3.	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ludności ogółem.	15
Tabela 4.	Wskaźnik obciążenia demograficznego	15
Tabela 5.	Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.	16
Tabela 6.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem.	16
Tabela 7.	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności.	17
Tabela 8.	Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym...	17
Tabela 9.	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców.	18
Tabela 10.	Bezrobotni zarejestrowani ogółem.	18
Tabela 11.	Doradztwo w liczbach	34
Tabela 12.	Funkcjonowanie organów	35
Tabela 13.	Realizacja rzeczowa – stan na 31.12.2021 r.	37
Tabela 14.	Realizacja finansowa – stan na 31.12.2021 r.	39

9. Aneksy tworzone w toku realizacji badania

Narzędzia badawcze

9.1. Scenariusz wywiadu pogłębionego z wnioskodawcami/beneficjentami:

1. Jak wnioskodawca dowiedział się o konkursie, skąd pochodzi wiedza o LGD i jak jest ona znacząca;
2. Pomysł na projekt - skąd pochodził, czy ktoś pomagał w konceptualizacji, czy wynajmowano firmę lub osobę do pomocy w opracowaniu wniosku;
3. Zakres pomocy ze strony LGD, doświadczenia związane z doradztwem;
4. Znajomość wniosku i procedury, trudności z wypełnianiem wniosku;
5. Ocena wniosku w LGD, doświadczenia i opinie o kryteriach oraz ocenie przez Radę LGD;
6. Proces administracyjny po dokonaniu wyboru operacji do dofinansowania;
7. Ogólna ocena kontaktów z LGD w czasie opracowania wniosku, oceny i wyboru oraz realizacji
8. Podejście kontrfaktyczne: czy jeszcze raz spróbowałby wnioskować do LGD;
9. Podejście kontrfaktyczne: czy zrealizował pomysł mimo braku dofinansowania (dla osób, które nie uzyskały dofinansowania)
10. Podsumowanie i ogólne opinie o trudnościach i dobrych stronach procesu.

9.2. Scenariusz wywiadu pogłębionego z przedstawicielami gmin:

1. Czy w Pana/Pani gminie ludzie są aktywni. Czy jest dużo organizacji pozarządowych?
 - a. Czy działania LGD w jakiś sposób wpływają na rozwój aktywności społecznej mieszkańców (kapitału społecznego)?
2. Czy ludzie są w tej gminie przedsiębiorczy. Czy dla rozwoju obszaru lepsze są środki na podejmowanie czy na rozwój działalności gospodarczej?
3. A jak już rozmawiamy o ludziach, którzy tu mieszkają. W jakiej grupie należałoby szukać ludzi, którzy sobie nagorzej radzą. Takich którzy wymagają najpilniejszej pomocy? (młodzież, seniorzy, niepełnosprawni)
4. Jeśli chodzi o kulturę i turystykę. Czy działania LGD jakoś wpłynęły na rozwój obszaru w tej dziedzinie?
5. Przejdźmy teraz do tego jak działa LGD. Jak wygląda komunikacja i współpraca pomiędzy gminami a LGD.
6. Czy ta współpraca pozwala działać efektywnie? Jak duży wpływ na to co robi i jak działa LGD mają władze gmin partnerskich?
7. Czy LGD dobrze widać w gminach. Czy pojawia się na dożynkach, organizuje konkursy, wyjazdy. Czy mieszkańcy wiedzą, że taka organizacja działa tu na obszarze.
8. W czym należałoby szukać największej zalety istnienia LGD?
9. Czy jest coś co można by poprawić w działaniach LGD?

9.3. Ankieta kierowana do wnioskodawców, beneficjentów i członków LGD

Ocena funkcjonowania LGD (dla beneficjentów)

Szanowni Państwo,

głównym celem funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania była realizacja wspólnie opracowanej z Mieszkańcami (Państwem) Lokalnej Strategii Rozwoju. Strategia ta realizowana jest przez szereg działań własnych LGD oraz Państwa projekty finansowane w ramach programu PROW.

W ramach podsumowań realizacji programu oraz wypełniając zapisy zawarte w LSR przygotowaliśmy ankietę, o której wypełnienie Państwa prosimy. Zarówno podczas tworzenia dokumentu jak i teraz Państwa zdanie jest dla nas niezmiernie istotne.

Prezes LGD

1. Jak ogólnie ocenia Pan/Pani funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania? LGD działa:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Bardzo dobrze
2. Raczej dobrze
3. I dobrze i źle
4. Raczej źle
5. Bardzo źle
6. Trudno powiedzieć

2. Proszę ocenić funkcjonowanie Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Godziny pracy biura LGD są dogodne dla klientów				
2.	Strona internetowa zawiera aktualne informacje				

3.	Odpowiedzi na wiele pytań można uzyskać telefonując do biura LGD				
4.	Łatwo umówić się na spotkanie z pracownikami biura LGD				

3. Proszę ocenić poniższe zdania dotyczące Biura LGD

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie się zgadzam	Raczej się zgadzam	Raczej się nie zgadzam	Zdecydowanie się nie zgadzam
1.	Pracownicy mają wiedzę odpowiednią do wykonywanej pracy				
2.	Pracownicy z zaangażowaniem wykonują swoje obowiązki				
3.	Pracownicy udzielają rzetelnych informacji i porad				
4.	Pracownicy są mili i uprzejmi				

4. Skąd czerpie Pan/Pani informacje dotyczące funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 najważniejsze kanały pozyskiwania informacji**

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Bezpośrednie kontakty z Władzami LGD
2. Bezpośrednie kontakty z pracownikami Biura
3. Walne zebranie członków
4. Oficjalna strona internetowa LGD
5. Newsletter ze strony LGD
6. Informacje wysyłane pocztą elektroniczną (e-maile)
7. Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w miejscowościach na terenie LGD
8. Portale społecznościowe
9. Ulotka informacyjna rozpowszechniana na obszarze LGD
10. Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów

11. Informacja bezpośrednia w siedzibie (biurze) LGD
12. Inne sposoby. Jakie?

5. Który z kanałów przekazywania informacji zwrotnej od społeczności do LGD byłby dla Pani/Pana najbardziej odpowiedni? **Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Ankieta papierowa
2. Ankieta elektroniczna
3. Kontakt bezpośredni z przedstawicielem LGD
4. Kontakt mailowy
5. Kontakt telefoniczny
6. Kontakt poprzez portal społecznościowy (np. czat z pracownikiem LGD)
7. Panel dyskusyjny po zakończeniu szkoleń i spotkań (możliwość zadawania pytań, zgłaszania uwag)
8. Inny, jaki?

6. Skąd, przede wszystkim, czerpie Pan(i) informacje o potrzebach mieszkańców? **Proszę wskazać nie więcej niż 3 najważniejsze źródła.**

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Z własnego doświadczenia
2. Z rozmów z mieszkańcami
3. Z rozmów z samorządowcami, członkami organizacji pozarządowych itp.
4. Z mediów (lokalna prasa, telewizja, radio)
5. Z Internetu (portale, wortale, fora dyskusyjne)
6. Z badań społecznych i analiz gospodarczych
7. Z innych źródeł (jakich?)

7. Czy konkursy ogłaszane przez Lokalną Grupę Działania odpowiadały na potrzeby mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Idealnie wpisywały się w potrzeby mieszkańców
2. W większości przypadków wpisywały się w potrzeby mieszkańców

3. Często miały się z potrzebami mieszkańców
4. Prawie w ogóle nie odpowiadały na potrzeby mieszkańców
5. Trudno powiedzieć

8. Jakie są najważniejsze problemy społeczne mieszkańców regionu LGD? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

9. Czy konkursy rozpisane w LGD pomogły w rozwiązywaniu problemów społecznych?

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie nie	-1	0	1	Zdecydowanie tak	Trudno Powiedzieć
1.	Bardzo wysoki poziom bezrobocia na obszarze						
2.	Niewystarczająca promocja potencjału gospodarczego obszaru LGD						
3.	Niewykorzystany potencjał wielu grup społecznych dla rozwoju obszaru LGD						
4.	Niedostatek infrastruktury umożliwiającej aktywność mieszkańców						
5.	Słabość finansowa i organizacyjna organizacji pozarządowych, brak współpracy						

10. Czy istnieją działania społeczne, które nie zostały uwzględnione w strategii Lokalnej Grupy Działania? Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

11. Czy Pana(i) zdaniem środki finansowe uruchamiane przez Lokalną Grupę Działania zostały wydane efektywnie (z korzyścią dla społeczności)?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej tak
3. Raczej nie
4. Zdecydowanie nie
5. Trudno powiedzieć

12. Czy Pana(i) zdaniem za pomocą innych projektów można byłoby osiągnąć podobne rezultaty?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak, inne projekty byłyby bardziej efektywne
2. Zastosowanie innych projektów dałoby podobne rezultaty
3. Nie, inne projekty byłyby mniej efektywne
4. Trudno powiedzieć

13. Czy procedury naboru, wyboru i realizacji projektów w ramach inicjatywy LEADER z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich są przyjazne dla Państwa?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Nie
3. Trudno powiedzieć

14. Jeśli nie to co należałoby zmienić

Proszę odpowiedzieć własnymi słowami.

Proszę o podanie kilku informacji o sobie, wyłącznie w celach statystycznych

15. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Iłża
2. Gmina Wierzbica
3. Gmina Kowala
4. Gmina Skaryszew

16. Płeć

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

17. Do jakiej kategorii wiekowej może się Pan(i) zaliczyć?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mam mniej niż 18 lat
2. od 18 do 30 lat
3. od 31 do 40 lat
4. od 41 do 50 lat
5. od 51 do 60 lat
6. mam więcej niż 60 lat

18. Jestem:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Rolnikiem
2. Członkiem organizacji społecznej (stowarzyszenie, fundacja, związek zawodowy, klub sportowy)
3. Przedsiębiorcą
4. Ze środowiska (grupy) bez osobowości prawnej (koło gospodyń wiejskich, zespół ludowy, koło wędkarskie, koło hobbystów i inne)
5. Reprezentantem podmiotu z sektora publicznego (gmina, dom kultury, zakład opieki zdrowotnej)
6. Żadne z powyższych

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.4. Ankieta kierowana do mieszkańców obszaru LGD

Poziom satysfakcji mieszkańców

Zapraszamy Państwa – mieszkańców naszego regionu do wyrażenia opinii na temat warunków życia w naszej gminie. Ankieta jest anonimowa a jej wyniki posłużą wyłącznie temu, aby dostosować Lokalną Strategię Rozwoju do potrzeb mieszkańców i regionu.

1. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „moja gmina jest dobrym miejscem do życia, w którym mogę realizować wszystkie swoje podstawowe potrzeby”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

2. W jakim stopniu zgadza się Pan/i lub nie zgadza ze stwierdzeniem „w ostatnich latach (od 2014 roku) warunki do życia w mojej gminie poprawiły się”?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

3. Jak obecnie ocenia Pan/i swoją gminę pod względem:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Bardzo dobrze	Dobrze	Przeciętnie	Źle	Bardzo źle	Nie mam zdania
1.	Atrakcyjności turystycznej						
2.	Promocji dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych i turystyki						
3.	Infrastruktury i oferty kulturalnej						
4.	Infrastruktury i oferty sportowej i rekreacyjnej						
5.	Infrastruktury drogowej						
6.	Zaangażowania mieszkańców w rozwiązywanie lokalnych problemów						
7.	Tożsamości mieszkańców z regionem						
8.	Działań i usprawnień na rzecz osób niepełnosprawnych						
9.	Działań na rzecz bezrobotnych						
10.	Działań na rzecz osób przed 34 rokiem życia						
11.	Działań na rzecz osób po 50 roku życia						
12.	Działań na rzecz kobiet						
13.	Możliwości zatrudnienia poza rolnictwem						
14.	Sprzyjających warunków dla przedsiębiorców i prowadzenia firmy						

4. Proszę ustosunkować się do poniższych stwierdzeń:

Proszę zaznaczyć odpowiedź w każdym z wierszy.

		Zdecydowanie tak	Raczej tak	Raczej nie	Zdecydowanie nie	nie wiem
1.	Uczestniczę w wydarzeniach organizowanych w gminie (kulturalnych, rekreacyjno-					

	sportowych, obchodach świąt etc.)					
2.	Biorę udział w przygotowywaniu gminnych wydarzeń (sam(a) albo w ramach grupy, do której należę)					
3.	Należę do stowarzyszenia/organizacji pozarządowej (stowarzyszenie, fundacja)					
4.	Należę do nieformalnej grupy społecznej (koła gospodyń etc.)					
5.	Mam możliwości, by wypowiadać się na temat ważnych zagadnień (dotyczących gminy i mojej miejscowości)					
6.	Jestem członkiem rady/komitegu (np. w szkole, klubie sportowym, przedsiębiorstwie)					
7.	Znam najważniejsze fakty historyczne dotyczące mojej miejscowości/gminy					
8.	Potrafę wskazać najważniejsze atrakcje turystyczne w okolicy					
9.	Na terenie mojej gminy mogę rozwijać się zawodowo					
10.	W mojej gminie powstaje wiele firm					
11.	W mojej gminie chętnie inwestują przedsiębiorcy					
12.	Na terenie mojej gminy są sprzyjające warunki dla turystów i osób przyjezdnych					

5. Czy jest Pan/i zadowolony/a z warunków życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak
2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie

5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

6. Czy rozważa Pan/i zmianę miejsca zamieszkania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie

7. Jakie są powody?

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Trudny dostęp do edukacji
2. Trudny dostęp do instytucji kultury
3. Utrudniony dostęp do placówek opieki nad dziećmi
4. Brak perspektyw zawodowych
5. Powody osobiste/ rodzinne
6. Inne (jakie?)

8. Czy w Pana/i gminie, począwszy od 2014 r. realizowano projekty ze środków unijnych?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. tak
2. nie
3. nie wiem

9. Ile projektów zrealizowano?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Mniej niż 5
2. Od 5 do 10
3. Więcej niż 10

10. Czy projekty te poprawiły warunki życia w gminie?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Zdecydowanie tak

2. Raczej Tak
3. Trochę tak/trochę nie
4. Raczej nie
5. Zdecydowanie nie
6. Nie mam zdania

11. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z infrastruktury / obiektów finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2014 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

12. Czy Pana/i zdaniem projekty związane z poprawą infrastruktury cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

13. Czy Pan/i osobiście korzystał/a z projektów takich jak szkolenia, spotkania, festyny finansowanych ze środków unijnych, począwszy od 2014 r.?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak często
2. Tak, czasem
3. Trudno powiedzieć
4. Nie

14. Czy Pana/i zdaniem projekty te cieszą się zainteresowaniem mieszkańców?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak
2. Trudno powiedzieć
3. Nie

15. Proszę sobie wyobrazić, że ma Pan/i możliwość decydowania o podziale dodatkowych środków finansowych w swojej gminie. Które z poniżej wymienionych obszarów dofinansował/a/by Pan/i w pierwszej kolejności? (Prosimy o zaznaczenie „x” trzech najważniejszych)

Proszę zaznaczyć nie więcej niż 3 odpowiedzi.

1. Promocja obszaru, dziedzictwa kulturowego, zasobów naturalnych, turystyki
2. Infrastruktura i oferta kulturalna
3. Infrastruktura i oferta sportowa i rekreacyjna
4. Infrastruktura społeczna (świetlice, miejsca spotkań)
5. Infrastruktura drogowa
6. Aktywność społeczna mieszkańców (zaangażowania w sprawy lokalne)
7. Działania wzmacniające tożsamość mieszkańców z regionem
8. Działania wynikające z inicjatywy mieszkańców
9. Warunki życia osób niepełnosprawnych
10. Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
11. Zwiększenie liczby miejsc pracy poza rolnictwem

16. Czy zna Pan/i Lokalną Grupę Działania "Wspólny Trakt"?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Tak,
2. Nie znam, nie słyszałam/em

17. W jaki sposób dowiedział się Pan/i o Lokalnej Grupie Działania?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. od znajomych, sąsiadów
2. w instytucji (urząd, szkoła)

3. z lokalnej prasy
4. widziałem/am działania LGD
5. uczestniczyłem/am w działaniach LGD/ brałem/am udział w projekcie

18. Status na rynku pracy:

Można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

1. Osoba (fizyczna, prawna lub inna) prowadząca działalność gospodarczą
2. Zatrudniony/a w rolnictwie
3. Zatrudniony/a poza rolnictwem
4. Uczący się/studiujący
5. Osoba bezrobotna
6. Inny typ, jaki?

19. Płeć:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Kobieta
2. Mężczyzna

20. Niepełnosprawność:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Osoba niepełnosprawna, posiadająca orzeczenie o niepełnosprawności
2. Osoba pełnosprawna

21. Wykształcenie:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. podstawowe
2. zasadnicze zawodowe
3. średnie
4. policealne
5. licencjat, inżynier
6. wyższe magisterskie
7. inne

22. Wielkość gospodarstwa rolnego:

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. nie posiadam gospodarstwa rolnego
2. do 5 ha
3. 6-10 ha
4. 11-20 ha
5. 21-50 ha
6. >50 ha

23. Wiek

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. mniej niż 18 lat
2. 18 do 24 lat
3. 25-34 lat
4. 35-50 lat
5. >50 lat

24. W której gminie Pan(i) mieszka?

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź.

1. Gmina Iłża
2. Gmina Wierzbica
3. Gmina Kowala
4. Gmina Skaryszew

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

9.5. Scenariusz zogniskowanego wywiadu grupowego

1. Wprowadzenie
 - a. Przedstawienie moderatora, opisanie celu badania, anonimowości uzyskanych odpowiedzi, konieczność nagrywania wywiadu z uwagi na późniejszą analizę wyników
2. Ocena wpływu na kapitał społeczny
 - a. Jaki jest wpływ LSR na kapitał społeczny, w tym w szczególności na aktywność społeczną, zaangażowanie w sprawy lokalne?
 - b. W jaki sposób należałoby wspierać rozwój kapitału społecznego w przyszłości?
3. Przedsiębiorczość
 - a. W jakim stopniu realizacja LSR przyczyniła się do rozwoju przedsiębiorczości?
 - b. Czy i w jaki sposób wspieranie przedsiębiorczości w ramach kolejnych edycji LSR jest wskazane?
4. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
 - a. W jakim stopniu LSR przyczyniła się do budowania lokalnego potencjału w zakresie turystyki i dziedzictwa kulturowego?
 - b. W jakich kierunkach należy wspierać rozwój lokalnego potencjału turystycznego?
5. Grupy defaworyzowane
 - a. Czy w LSR właściwie zdefiniowano grupy defaworyzowane oraz czy realizowane w ramach LSR działania odpowiadały na potrzeby tych grup?
6. Jaki był wpływ LSR na poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego?
 - a. Jakie działania należy podejmować w skali lokalnej na rzecz ograniczania ubóstwa i wykluczenia społecznego?
7. Innowacyjność
 - a. W jakim stopniu projekty realizowane w ramach LSR były innowacyjne?
 - b. Jak można wyróżnić typy innowacji powstałych w ramach LSR?
8. Ocena funkcjonowania LGD
 - a. Czy sposób działania partnerów w ramach LGD pozwala na efektywną i skuteczną realizację LSR?
 - b. Jak jest skuteczność i efektywność działań biura LGD (animacyjnych, informacyjno-promocyjnych, doradczych)?
 - c. Jakie zmiany należy wprowadzić w działaniach LGD by skuteczniej realizowała LSR?
9. Zakończenie spotkania

Czas trwania 120 minut